

ماهنامه تحلیلی راویان فرهنگ

صدا و سکوت فرهنگ ایران

ویژه نامه اجلاس بین المللی همبستگی با
کودکان و نوجوانان فلسطینی
یادواره شهید محمد الدوره / مهر ۱۴۰۴

- کتاب، پناه کودک در عصر آوار
- کودکی در سایه جنگ
- کودکان غزه و ادبیات نجات بخش

- از آذیر تا لایلی
- فلسطین؛ آزمون وجدان جهان

گفت و گوهایی با:

- ◀ یاشار هدایی
- ◀ رشاد حسن اف
- ◀ کالویان کنستانتینوف

یادداشت ها و گفتارهایی از:

- ◀ محمد میرکیانی
- ◀ مصطفی رحماندوست
- ◀ فاطمه آناستازیا یژووا
- ◀ طاهره شاه محمدی

صدا و سکوت فرهنگ ایران

ماهنامه تحلیلی خانه کتاب و ادبیات ایران

ویژه نامه اجلاس بین المللی همبستگی با
کودکان و نوجوانان فلسطینی
یادواره شهید محمد الدوره / مهر ۱۴۰۴

مدیرمسئول: ابراهیم حیدری

سردبیر: مرتضی بربری

معاون سردبیر: محمد آسیابانی

دبیر تحریریه: سیده فاطمه میرغیاثی

امور هنری: علیرضا کرمی

مسئول اجرایی: خشایار گرامی پور

همکاران این شماره:

وحید توکلی، فاطمه خداوردی

زکيه جور ابراهمیان و مائده قمی

مترجمان: سارا نیکوخوی، ثمره ملکی سرخی

نشانی: تهران، خیابان انقلاب اسلامی

بین فلسطین و شهید برادران مظفر جنوبی

شماره ۱۰۸۰، طبقه دوم، روابط عمومی و

امور بین الملل خانه کتاب و ادبیات ایران

کد پستی: ۱۳۱۵۷۷۳۴۱۱

تلفن: ۰۲۱۹۱۰۰۶۳۶۳ داخلی ۵۱۴

راویان فرهنگ در شبکه های اجتماعی:

@ravian_ir

▼ سخن مدیرمسئول

■ کتاب، پناه کودک در عصر آوار / ۱

▼ سخن سردبیر

■ راویان فرهنگ، روایت‌گر درد و امید / ۲

▼ دیباچه

■ از محمدالدوره تا طوفان الاقصی؛ همبستگی جهانی با کودکان فلسطین؛ یادداشت سید ابوالقاسم رحیمیان / ۴

■ کودک در تیر رس؛ روایت مستند خشونت نظام‌مند علیه کودکان فلسطین / ۶

▼ روایت ایران

■ تلاش کنیم تا رنج کودکان فلسطینی عادی‌سازی نشود؛ گفت‌وگو با ندا موحدی‌پور / ۱۰

■ تکه زمین کوچک؛ فوتبال، شجاعت و واقعیت تلخ فلسطین / ۱۱

■ خلق داستان مردم را از وضعیت کودکان فلسطینی آگاه می‌کند؛ یادداشت مصطفی رحماندوست / ۱۲

■ پیام رنج کودکان فلسطینی به پیام جهانی تبدیل شود؛ یادداشت محمد میرکیانی / ۱۲

■ ادبیات، پناه کودکان جنگ‌زده؛ گفت‌وگو با مریم اسلامی / ۱۳

■ کودک در سایه جنگ؛ روایتی از همدلی، آموزش و آگاهی‌بخش؛ یادداشت مینا رئیسی / ۱۴

■ کتاب در سایه جنگ؛ کودکان غزه و ادبیات نجات‌بخش؛ گفت‌وگو با یاشار هدایی / ۱۶

■ آواز ذرت‌ها؛ داستانی درباره فقدان و امید، یاد و تداوم زندگی / ۱۸

▼ روایتگران جهان

■ از آژیر تا لالایی؛ گفت‌وگو با رشاد حسن اف / ۲۰

■ فرهنگ و رسانه؛ سلاح حقیقی در جنگ غزه؛ یادداشت فاطمه آناستازیا یژووا / ۲۲

■ فلسطین؛ آزمون وجدان جهان؛ گفت‌وگو با کالویان کنستانتینوف / ۲۳

▼ راویان در زمانه بحران

■ زخم‌های خاموش؛ یافته‌های بالینی چهار کودک آسیب دیده در جنگ غزه / ۲۶

■ ققنوس‌هایی میان آتش؛ یادداشت طاهره شاه‌محمدی / ۲۷

■ گزارش پزشکان بین‌المللی از هدف‌گیری کودکان فلسطینی توسط ارتش اسرائیل / ۲۸

▼ آن رای دگر

■ کودکی در تبعید؛ روایت رنج کودکان فلسطینی توسط ناشران غربی / ۳۰

■ عملکرد نهادهای حقوق بشری اروپایی در قبال کودکان فلسطینی / ۳۲

■ نقض بنیادین حقوق کودکان مظلوم فلسطینی در جنگ غزه؛ یادداشت محمد مهدی سیدناصری / ۳۴

▶ ترجمه انگلیسی

صد اوسکوت فرهنگ ایران

در فقدان تحلیل‌گری صنعت نشر
راویان روایتگر خواهد بود!

سخن مدیر مسئول

کتاب، پناه کودک در عصر آوار

در جهانی که کودکی در بسیاری از نقاط، به‌ویژه در سرزمین‌های اشغالی فلسطین، به رؤیایی دوردست بدل شده، فرهنگ و ادبیات می‌توانند نقش پناهگاه را ایفا کنند. هشتمین اجلاس بین‌المللی همبستگی با کودکان و نوجوانان فلسطینی، یادواره شهید محمد الدوره، فرصتی است برای بازخوانی این نقش و بازتعریف مسئولیت‌های فرهنگی در برابر رنج‌های انسانی.

خانه کتاب و ادبیات ایران، به‌عنوان نهادی فرهنگی باور دارد که کتاب تنها کالایی فرهنگی نیست؛ بلکه ابزاری است برای ترمیم روان، برای بازسازی امید و برای بازگرداندن قدرت خیال به کودکانی که در آتش جنگ، آوارگی و محرومیت سوخته‌اند. در این اجلاس، ما نه تنها به همبستگی سیاسی و انسانی می‌اندیشیم، بلکه به همبستگی فرهنگی نیز باور داریم: همبستگی‌ای که از دل کتاب، شعر، داستان، تصویر و روایت می‌جوشد.

محمد الدوره، نماد مظلومیت کودک فلسطینی، تنها یک تصویر نیست؛ او صدای هزاران کودکی است که در سکوت جهانی، جان می‌بازند. این اجلاس، با محوریت یاد او و عملیات طوفان الاقصی، تلاش دارد تا این صدا را به گوش جهانیان برساند. ما در خانه کتاب و ادبیات ایران، بر این باوریم که ادبیات کودک، رسانه‌ای قدرتمند برای بیان حقیقت است؛ حقیقتی که گاه از زبان کودک، رساتر از هر بیانیه سیاسی شنیده می‌شود.

در این مسیر، تولید و انتشار منابع مطالعاتی، کتاب‌های الهام‌بخش، داستان‌های مقاومت و محتوای روان‌شناختی برای کودکان جنگ‌زده، از جمله وظایف ماست. همچنین حمایت از کتاب‌فروشان، نویسندگان، تصویرگران و ناشرانی که در این حوزه فعالیت می‌کنند، بخشی از مسئولیت فرهنگی ما در برابر کودکان فلسطینی است.

ویژه‌نامه «راویان فرهنگ» نیز در همین راستا شکل گرفته است؛ تا بستری باشد برای روایت‌های صریح، گفت‌وگوهای انسانی و یادداشت‌هایی که از دل دغدغه‌های واقعی برآمده‌اند. این نشریه، نه فقط یک رسانه، بلکه یک دعوت است: دعوت به همدلی، به کنش فرهنگی، و به ایستادن در کنار کودکانی که صدایشان در هیاهوی جنگ گم شده است.

امید داریم که این ویژه‌نامه بتواند سهمی هرچند کوچک در بازتاب مظلومیت کودکان فلسطینی و تقویت همبستگی فرهنگی ایفا کند. از همه مخاطبان، نویسندگان، هنرمندان و فعالان فرهنگی دعوت می‌کنیم که با قلم، تصویر و اندیشه خود، در کنار کودکان فلسطینی بایستند. این همبستگی، نه فقط وظیفه‌ای انسانی، بلکه رسالتی فرهنگی است.

ابراهیم حیدری

مدیرعامل خانه کتاب و ادبیات ایران

و مدیر مسئول راویان فرهنگ

راویان فرهنگ، روایت‌گر درد و امید

ویژه‌نامه «راویان فرهنگ» در هشتمین اجلاس بین‌المللی «همبستگی با کودکان و نوجوانان فلسطینی، یادواره شهید محمد الدوره» تلاشی است برای آن‌که روایت‌های انسانی در برابر سکوت رسانه‌ای جهانی قد علم کنند. در جهانی که تصویر کودک شهید، پشت پدرش، با گلوله مستقیم ثبت می‌شود، اما در رسانه‌های رسمی به حاشیه رانده می‌شود، ما وظیفه داریم روایت را زنده نگه داریم و به همین دلیل به درخواست هشتمین «اجلاس بین‌المللی همبستگی با کودکان و نوجوانان فلسطینی یادواره شهید محمد الدوره» با افتخار «راویان فرهنگ» ویژه‌نامه‌ای را به این موضوع اختصاص داد.

این ویژه‌نامه، حاصل هم‌افزایی نویسندگان، شاعران، فعالان فرهنگی و رسانه‌ای است که باور دارند فرهنگ می‌تواند صدای مظلومان باشد. در این شماره ویژه، تلاش کرده‌ایم با بهره‌گیری از گفت‌وگوهای صریح، یادداشت‌های تحلیلی و روایت‌های انسانی، تصویری واقعی از وضعیت کودکان فلسطینی ارائه دهیم؛ کودکانی که نه فقط از آموزش، امنیت و آرامش محروم‌اند، بلکه از حق رؤیا دیدن نیز محروم شده‌اند.

ما در خانه کتاب و ادبیات ایران، بر این باوریم که ادبیات کودک، رسانه‌ای قدرتمند برای بازسازی روان و تقویت هویت است. در این ویژه‌نامه، گفت‌وگوهایی با شاعران، نویسندگان و فعالان حوزه کودک منتشر شده که هرکدام از زاویه‌ای خاص به مسئله پرداخته‌اند؛ از نیاز به منابع مطالعاتی و روان‌شناختی گرفته تا ضرورت روایتگری کودکان و تولید محتوای چندرسانه‌ای برای همدلی جهانی.

در کنار این مطالب، یادداشت‌ها و گفت‌وگوهایی از دبیر اجلاس و همچنین چند شخصیت فرهنگی غیرایرانی نیز منتشر شده که بر نقش همبستگی ملی و جهانی، و ضرورت کنش‌گری فرهنگی در برابر نسل‌کشی و اشغال تأکید دارند. ما باور داریم که فرهنگ، قدرتی فراتر از سیاست دارد و ادبیات، می‌تواند مرهمی باشد بر زخم‌های عمیق.

«راویان فرهنگ» نه فقط یک نشریه، بلکه یک دعوت است؛ به شنیدن صدای کودک، به بازنشر حقیقت و به ایستادن در کنار مظلومان. از همه مخاطبان این ویژه‌نامه دعوت می‌کنیم که این صداها را بشنوند، بازنشر دهند و در کنار کودکان فلسطینی بایستند. این همبستگی، نه فقط یک وظیفه، بلکه یک مسئولیت تاریخی و انسانی است.

مرتضی بریری

مدیر روابط عمومی و امور بین‌الملل خانه کتاب و ادبیات ایران

و سردبیر راویان فرهنگ

از محمدالدوره تا طوفان الاقصی؛ همبستگی جهانی با کودکان فلسطین

سید ابوالقاسم رحیمیان
دبیر اجرایی هشتمین اجلاس
بین‌المللی همبستگی با کودکان
و نوجوانان فلسطینی یادواره
شهید محمدالدوره

رژیم صهیونیستی به عنوان یک رژیم پادگانی تعریف شده است تا از طریق تولید ناامنی و تهدید محیط منطقه‌ای، اهداف صاحبان زر، زور و تزویر را محقق سازد؛ همان‌گونه که امام خمینی رحمة الله علیه از آن با عنوان «استکبار جهانی» یا «صهیونیسم جهانی» یاد می‌کرد. در ادبیات اخیر صدراعظم آلمان نیز آمده است که «اسرائیل مأمور انجام کارهایی است که غرب نمی‌تواند مستقیماً انجام دهد.»

این رژیم با اتکا به حمایت نظام سلطه غربی، خود را از هرگونه مسئولیت و پاسخ‌گویی مبرا می‌بیند و آشکارا قوانین و مقررات بین‌المللی از جمله منشور سازمان ملل، اعلامیه جهانی حقوق بشر، کنوانسیون‌های حقوق بشردوستانه و حقوق کودک و زن را نقض می‌کند. تنها در دو سال گذشته، بیش از ۷۰ هزار غیرنظامی در غزه قتل‌عام شده‌اند که ۷۳ درصد آنان را زنان و کودکان تشکیل می‌دهند. افزون بر آن، حدود ۲۰۰ هزار نفر دیگر مجروح و معلول شده‌اند و زیرساخت‌های حیاتی این منطقه به‌کلی نابود شده است. با توجه به سلطه رسانه‌ای صهیونیسم و تلاش مستمر آن در «عوض کردن جای ظالم و مظلوم»، بهره‌برداری از هر حادثه برای افشای چهره واقعی این رژیم یک ضرورت است. ۹ مهر، سالروز شهادت محمدالدوره، کودک فلسطینی که در آغوش پدرش هدف تیر

در حوزه اقدامات عملی، اجلاس از طریق اتحادیه نوجوانان و جوانان مخالف اشغالگری که دبیرخانه دائمی آن در تهران مستقر است، برنامه‌های متعددی را با مشارکت اعضای از ۴۶ کشور جهان اجرا می‌کند. که از جمله این اقدامات می‌توانم به موارد زیر اشاره کنم:

- ◀ ایجاد شبکه ارتباطی فراگیر برای همفکری و هماهنگی برنامه‌ها
- ◀ جمع‌آوری کمک‌های مالی و ارسال آن از مجاری تعریف‌شده به غزه
- ◀ تلاش برای امداد رسانی پزشکی به کودکان فلسطینی
- ◀ گردآوری اسناد جنایات رژیم صهیونیستی علیه کودکان و ثبت شکایت در مجامع بین‌المللی

در نهایت اینکه به نظرم برای دیده شدن بیشتر اجلاس و نتایج آن در سطح جهانی، باید اقدامات زیر صورت گیرد:

- ◀ حضور چهره‌های برجسته سیاسی، فرهنگی و نظامی و اعلام موضع حمایتی
- ◀ پوشش رسانه‌ای گسترده، به‌ویژه توسط رسانه‌های خارجی و شبکه‌های برون‌مرزی
- ◀ بهره‌گیری از ظرفیت افراد تأثیرگذار در شبکه‌های اجتماعی
- ◀ تعریف شبکه‌های ارتباطی میان فعالان عدالت‌خواه جهانی
- ◀ فعال‌سازی هنرمندان در حوزه‌های موسیقی، کاریکاتور، نقاشی و فیلم کوتاه با محوریت کودکان
- ◀ تبیین ماهیت استعمارگرانه و غیراخلاقی صهیونیسم
- ◀ اعلام همبستگی با نهضت جهانی مقابله با نسل‌کشی در غزه و هشدار نسبت به تهدید صهیونیسم برای صلح جهانی

فراموش نکنیم که اگر جامعه جهانی در برابر این تهدید سکوت کند، ممکن است جهان را درگیر جنگی گسترده و غیرقابل مهار سازد.

مستقیم قرار گرفت، و ۱۵ مهر، روز عملیات طوفان الاقصی، دو نقطه عطف مهم در این مسیر هستند؛ ایامی که امام خمینی با استناد به قرآن کریم آنها را «ایام‌الله» می‌نامد: «فَذَكِّرْ بِآيَاتِ اللَّهِ». برگزاری هشتمین اجلاس بین‌المللی همبستگی با کودکان و نوجوانان فلسطینی با محوریت این دو مناسبت، اهداف و دستاوردهای زیر را دنبال می‌کند:

- ◀ گرامیداشت و زنده نگه‌داشتن مقاومت و مظلومیت جامعه فلسطینی
- ◀ تأکید بر ماهیت جنایتکارانه رژیم صهیونیستی، به‌ویژه جنایت علیه کودکان و زنان
- ◀ تهییج افکار عمومی نسبت به نسل‌کشی فلسطینیان
- ◀ تبیین خطر این رژیم برای امنیت منطقه‌ای و جهانی
- ◀ افزایش فشار بر دولت‌های حامی رژیم صهیونیستی از سوی افکار عمومی
- ◀ تعریف و فعال‌سازی شبکه‌های حمایتی از مقاومت فلسطین
- ◀ تقویت همبستگی ملی و اسلامی، به‌ویژه پس از جنگ تحمیلی ۱۲ روزه و دفاع مقتدرانه جمهوری اسلامی ایران

کودک در تیررس

روایت مستند خشونت نظام‌مند علیه کودکان فلسطینی

از نخستین روزهای تأسیس رژیم اسرائیل در سال ۱۹۴۸، کودکان فلسطینی در متن خشونت قرار گرفتند. خشونتی که نه تنها خانه و مدرسه را ویران کرد، بلکه رؤیا، امنیت و حق زیستن را نیز نشانه گرفت. تاریخ این حملات، نه مجموعه‌ای از حوادث پراکنده، بلکه الگویی مستمر از نقض حقوق کودک است که در گزارش‌های نهادهای بین‌المللی و رسانه‌های معتبر جهانی بارها مستند شده است.

در جریان جنگ‌های اولیه، از جمله در رویدادهایی چون کشتار دیر یاسین، کودکان در کنار زنان و سالمندان قربانی شدند. در دهه‌های بعد، به‌ویژه در جریان انتفاضه اول و دوم، کودکان فلسطینی به‌طور گسترده در معرض خشونت مستقیم قرار گرفتند. تصویر معروف «فارس عوده» نوجوانی که در برابر تانک اسرائیلی ایستاده بود، به نماد مقاومت کودکانه بدل شد؛ اما پشت این تصویر، هزاران کودک دیگر بودند که یا کشته شدند، یا به زندان افتادند، یا برای همیشه با زخم‌های روانی زندگی کردند.

سلول انفرادی نگهداری می‌شوند. این رفتارها، طبق استانداردهای حقوق بشر، مصداق شکنجه و رفتار غیرانسانی است.

در گزارش‌های حقوق بشری آمده است که درصد بالایی از کودکان بازداشت شده مجبور به امضای اعترافات شده‌اند که تحت فشار و بدون درک محتوای آن صورت گرفته است. بسیاری از آنان پس از آزادی، دچار اختلالات روانی، افسردگی، شب‌اداری و ترس مزمن شده‌اند. این آسیب‌ها نه تنها فردی، بلکه اجتماعی‌اند؛ زیرا نسلی را شکل می‌دهند که با زخم‌های عمیق وارد بزرگسالی می‌شود. در سال‌های اخیر، حملات شهرک‌نشینان افراطی نیز به تهدیدی جدی برای کودکان فلسطینی بدل شده است. گزارش‌هایی از حمله به مدارس، پرتاب سنگ به اتوبوس‌های حامل دانش‌آموزان، و حتی ضرب‌وشتم کودکان در خیابان‌ها منتشر شده است. در بسیاری از موارد، نیروهای نظامی اسرائیل نه تنها مانع این حملات نشده‌اند، بلکه از مهاجمان حمایت کرده‌اند.

سازمان ملل متحد در گزارش‌های سالانه خود، اسرائیل را در فهرست سیاه ناقضان حقوق کودک در مناطق جنگی قرار داده است. هزاران مورد نقض جدی حقوق کودک در سرزمین‌های اشغالی فلسطین ثبت شده که شامل قتل، نقص عضو، خشونت جنسی، و حمله به مدارس و بیمارستان‌هاست. در برخی گزارش‌ها آمده است که صدها هزار کودک فلسطینی از آموزش، درمان و امنیت محروم‌اند

در دو دهه اخیر، حملات ارتش اسرائیل به کودکان فلسطینی ابعاد تازه‌ای یافته است. گزارش‌های متعدد از سازمان‌های بین‌المللی نشان می‌دهند که صدها کودک در حملات هوایی به غزه جان باخته‌اند. مدارس، بیمارستان‌ها، مراکز درمانی و حتی اردوگاه‌های آوارگان بارها هدف قرار گرفته‌اند. در بسیاری از موارد، کودکان در خواب، در حال بازی یا در مسیر مدرسه هدف قرار گرفته‌اند.

یکی از فاجعه‌بارترین نمونه‌ها، حمله هوایی ارتش اسرائیل به مدرسه «ابوحسین» در اردوگاه جبلیا در شمال غزه بود. این مدرسه که تحت نظارت سازمان ملل متحد اداره می‌شد، محل پناه صدها کودک و خانواده آواره بود. در این حمله، ده‌ها کودک کشته و زخمی شدند. تصاویر منتشرشده از این فاجعه، کودکانی را نشان می‌داد که در میان کتاب‌های درسی، کیف‌های مدرسه و نیمکت‌های شکسته، بی‌جان افتاده بودند. این حمله نه تنها نقض آشکار حقوق بین‌الملل بود، بلکه نمادی از بی‌اعتنایی کامل به حرمت کودک و نهاد آموزش محسوب می‌شود.

در کرانه باختری و قدس شرقی، بازداشت‌های نظامی کودکان به یک رویه رایج بدل شده است. کودکان ۱۲ تا ۱۷ ساله بدون حکم قضایی، بدون حضور والدین یا وکیل، در نیمه‌شب از خانه‌هایشان ربوده می‌شوند. بسیاری از آنان در بازداشت، مورد ضرب‌وشتم، تهدید، تحقیر و شکنجه روانی قرار می‌گیرند. برخی تا هفته‌ها در

منابع:

- Save the Children: "Stripped, Beaten and Blindfolded — Violence Against Palestinian Children in Detention" (July 2023)
- Defense for Children International — Palestine: "Targeting Childhood" (September 2024)
- UN Secretary-General Annual Report on Children and Armed Conflict (June 2025)
- Al Jazeera English: "Israel Again Included in UN Blacklist for Grave Violations Against Children" (June 2025)
- B'Tselem — Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories: Fatalities Database
- Middle East Eye: "Israeli strike kills children sheltering at UN school in Gaza" (July 2024)
- Euro-Med Human Rights Monitor: "Children in Gaza: Between Bombs and Blockade" (2024)

و در شرایطی زندگی می‌کنند که با معیارهای انسانی فاصله دارد. در غزه، وضعیت از همه وخیم‌تر است. کودکان در اردوگاه‌های آوارگان، بدون دسترسی به آب سالم، غذای کافی، دارو و آموزش، روزگار می‌گذرانند. بسیاری از آنان دچار سوءتغذیه، بیماری‌های مزمن و اختلالات روانی‌اند. در ماه‌های اخیر، گزارش‌هایی از ناپدید شدن هزاران کودک منتشر شده که نشان‌دهنده ابعاد فاجعه انسانی در این منطقه است.

رسانه‌های جهانی، به‌ویژه در غرب، اغلب با سکوت یا سانسور به این فجایع واکنش نشان می‌دهند. در حالی‌که تصاویر کودکانی که در مدرسه ابو حسین کشته شدند، در رسانه‌های عربی و مستقل بازتاب گسترده داشت، بسیاری از شبکه‌های غربی ترجیح دادند آن را نادیده بگیرند یا در قالب «تلفات جانبی» توجیه کنند. این رفتار رسانه‌ای، بخشی از همان سیاست وارونه‌سازی حقیقت است که قربانی را به جای متهم می‌نشانند. در نهایت اما باید به این حقیقت تلخ رسید: کودک فلسطینی، از لحظه تولد، در تیررس قرار دارد. جهانی که در برابر این خشونت سکوت می‌کند، نه تنها در برابر کودک فلسطینی، بلکه در برابر انسانیت خود نیز مسئول است. در برابر این واقعیت، وظیفه نهادهای فرهنگی، رسانه‌ای و آموزشی آن است که روایت کودک فلسطینی را زنده نگه دارند. روایت‌هایی که نه تنها از درد، بلکه از امید، مقاومت و رؤیا سخن می‌گویند. زیرا کودک، حتی در آوار، حق دارد رؤیا ببیند.

گفت‌وگو با ندا موحدی‌پور

تلاش کنیم تارنج کودکان فلسطینی عادی سازی نشود

■ برای کاهش رنج کودکان و نوجوانان فلسطینی چه کارهایی را از نظر سیاسی و عملی می‌توان انجام داد؟

به لحاظ سیاسی، باید با فشار بین‌المللی و جلوگیری از عادی‌سازی نقض حقوق بشر وارد عمل شد. از نظر عملی و مردمی نیز می‌توان با کمک‌های بشردوستانه، حمایت روانی، آموزشی و روایتگری اقدام کرد. همچنین می‌توان از طریق سازمان‌های مردم‌نهاد بین‌المللی و تنظیم دادخواست‌ها، بیانیه‌ها و مذاکره با مراجع جهانی، رنج کودکان فلسطینی را مدام یادآوری کرد تا از عادی شدن آن جلوگیری شود.

■ می‌دانیم که رژیم اسرائیل بویژه منطقه غزه را به صورت یک پادگان نظامی محاصره شده درآورده و از خروج هرگونه صدایی از آن جلوگیری می‌کند. آیا کودکان فلسطینی می‌توانند خودشان روایتگر رنج‌شان باشند؟

در صورت دسترسی به مراجع، باید بستر رسانه‌ای و بین‌المللی برای کودکان فلسطینی ایجاد کرد تا خودشان روایتگر این رنج باشند. ایجاد کارزار از طریق شبکه‌های اجتماعی نیز کمک می‌کند تا این موضوع به حاشیه نرود و عادی‌سازی نشود.

■ در حوزه فعالیت‌های مردمی چه اقداماتی پیشنهاد می‌کنید؟

می‌توان به ایجاد شبکه‌های آموزش و حمایت روانی از کودکان فلسطینی فکر کرد. مثلاً آموزش‌های آنلاین برای بخش‌هایی که دسترسی به اینترنت دارند، بسیار مؤثر است.

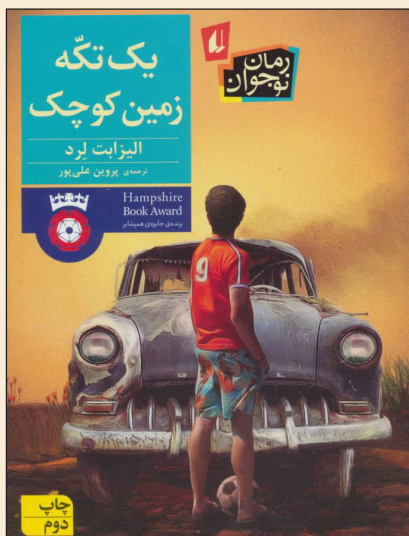
بنابراین باید به طور مستمر از رنج کودکان فلسطینی حرف زد.

بله، چرا که این رنج نباید به موضوعی عادی تبدیل شود. باید به ایجاد شبکه‌های همبستگی فکر کرد؛ مثلاً تبادل نقاشی یا آثار هنری کودکان سایر نقاط جهان که همدلی و همدردی را نشان دهد و صدای کودکان فلسطین را منعکس کند. این فعالیت‌ها حس امید و تعلق را نیز در کودکان جهان تقویت می‌کند.

سرزمین مقدس فلسطین روزهای سختی را سپری می‌کند. هرچند که بیش از هفت دهه این سرزمین تحت اشغال عبری‌زبانان بوده و مردمانش سنگین‌ترین جنگ‌ها و خشونت‌ها را تجربه کرده‌اند، اما شدت دو سال اخیر از همه سال‌ها بیشتر بوده است. همین شدت باعث شده تا صدای کودکان فلسطینی بویژه کودکان غزه میان هیاهوهای جهان گم شود؛ اما سوال اینجاست که گناه این کودکان چیست و چه می‌توان برای آنها انجام داد؟ این موضوع را با ندا موحدی‌پور، نویسنده و عضو شورای مدیریت «خانه کتابدار کودک و نوجوان و ترویج خواندن» و صاحب آثاری چون «گفت‌وگوهایی درباره خواندن» در میان گذاشتیم و او از ضرورت روایتگری، همبستگی و آموزش برای کاهش رنج این کودکان گفت و راه‌های عملی و سیاسی برای حمایت از کودکان فلسطینی را شرح داد با تکیه و تاکید بر نقش ادبیات، هنر و رسانه در بازتاب درد و امید این مردمان رنج دیده از بلای سیاست‌مداران غربی. متن این گفت‌وگو را در ادامه بخوانید:

یک تکه زمین کوچک؛ فوتبال، شجاعت و واقعیت تلخ فلسطین

رمانی پرکشش و تأثیرانگیز به قلم الیزابت لرد، نویسنده نامدار انگلیسی، که با نگاهی انسانی و صلح‌جویانه، زندگی کودکان فلسطینی را در دل اشغال و جنگ روایت می‌کند.

کریم، پسر سیزده‌ساله عاشق فوتبال، با رؤیای قهرمانی در رام‌الله روزگار می‌گذراند؛ اما هر روز با تیراندازی و جنگ و اشغال روبه‌رو است که رژیم صهیونیستی بر زندگی او و خانواده و دوستانش تحمیل کرده است. او و دوستانش تکه زمینی کنار یک مدرسه را برای فوتبال برمی‌گزینند، بی‌آنکه بدانند در دل خاک آن، مواد منفجره پنهان است. این راز خطرناک، ماجراجویی نفس‌گیری را برایشان رقم می‌زند و میان بازی و بقا، مرزی باریک می‌کشد.

لرد با نثر روان و شخصیت‌پردازی دقیق، رنج و امید مردم فلسطین را زنده می‌کند و مخاطب نوجوان و بزرگسال را به سفری واقعی و پرهیجان می‌برد؛ سفری که تصویری روشن از فرهنگ و مقاومت فلسطین ارائه می‌دهد و از زاویه‌ای تازه به یکی از طولانی‌ترین درگیری‌های جهان می‌نگرد.

الیزابت لرد (زاده ۱۹۴۳)، نویسنده نام‌آشنا در حوزه ادبیات کودک و نوجوان، آثارش را به بیش از پانزده زبان دنیا رسانده است. «یک تکه زمین کوچک» نمونه‌ای درخشان از توانایی او در پیوند داستان‌گویی جذاب با دغدغه‌های انسانی است؛ کتابی که هم دل می‌لرزاند و هم چشم می‌گشاید.

■ در زمینه تامین منابع مطالعاتی برای کودکان فلسطینی چه نکاتی مهم است؟

مهم‌تر از خود منابع، نحوه کار با آنهاست. منابع را می‌توان به چند دسته تقسیم کرد: داستان‌هایی با موضوع امید، مهارت‌های زندگی و مبارزه در شرایط سخت؛ منابعی درباره تاریخ و هویت فلسطین و ارزش‌های فرهنگی مردم آن؛ و منابعی که روحیه چشم‌اندازسازی را زنده نگه دارند.

■ این منابع باید چه ویژگی‌هایی داشته باشند؟

باید به گونه‌ای باشند که روایتگری و بیان‌گری را در کودکان و نوجوانان فلسطینی تقویت کنند. آن‌ها باید بتوانند از طریق این منابع، با آثار هنری یا شبکه‌های اجتماعی، شیوه زیستن و رنج‌هایشان را بیان کنند.

■ برای آگاه‌سازی مردمان سایر کشورها از وضعیت کودکان فلسطینی چه منابعی پیشنهاد می‌کنید؟

اخیراً رمان نوجوان «یک تکه زمین کوچک» نوشته الیزابت لرد را خواندم. این رمان درباره زندگی چند نوجوان فلسطینی در رام‌الله است و تصویر زندگی روزمره و سختی‌هایشان را روایت می‌کند. خواندن چنین رمان‌هایی برای درک زیست نوجوانان فلسطینی بسیار مهم است.

■ روایت زندگی کودکان و نوجوانان فلسطینی چگونه می‌تواند بر نگاه جهانیان نسبت به وضعیت این سرزمین تأثیر بگذارد؟

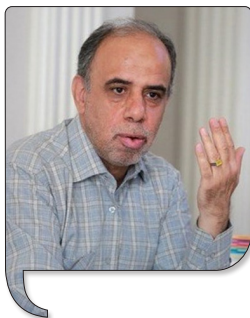
نوشتن کتاب‌های داستان درباره زندگی کودکان فلسطینی به شناخت بیشتر نوجوانان سایر کشورها کمک می‌کند. همچنین آموزش مربیان و تسهیلگران فلسطینی برای روایت وضعیت مدارس و کتابخانه‌ها، ساخت مستند و تصویرسازی از زندگی‌شان، همدلی ایجاد می‌کند. این کارها مانع عادی شدن رنج می‌شوند و آن را در تاریخ ثبت می‌کنند. هر روایتی می‌تواند در اکنون نیز جریان غیرقابل باوری را ایجاد کند.

خانه اشغال شده کودکان

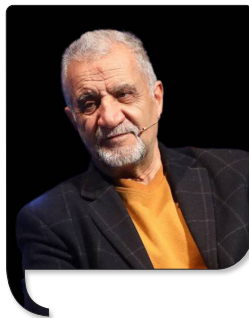
در جهانی که کودکی برای بسیاری آغاز رؤیاست، برای کودکان فلسطینی آغاز رنج است. آن‌ها به جای قصه‌های شبانه، صدای آژیر را شنیده‌اند؛ به جای رنگ‌های شاد، خاکستر دیده‌اند و به جای میدان بازی مستقیماً به میدان نبرد و جنگ پرت شده‌اند. در چنین جهانی، ادبیات کودک نه فقط ابزاری برای سرگرمی که پناهگاهی برای معنا دادن به رنج است. مصطفی رحماندوست و محمد میرکیانی، دو تن از بزرگان ادبیات کودک و نوجوان، در یادداشت‌هایی جداگانه اما هم‌صدا، از درد کودکان فلسطینی گفته‌اند؛ از لزوم روایت

این درد، از قدرت داستان در بیدار کردن وجدان جهانی و از مسئولیت نویسندگان کودک در ساختن پلی میان رنج و همدلی. ادبیات کودک می‌تواند جهان را به زبان ساده‌ای از حقیقت آگاه کند؛ می‌تواند با قصه‌ای کوتاه، دل‌ها را به لرزه بیندازد و ذهن‌ها را به فکر وادارد. داستان‌هایی که از خانه‌های ویران، از رؤیاهای ناتمام، و از امیدهای کوچک اما زنده می‌گویند، می‌توانند صدای کودکانی باشند که خود امکان فریاد ندارند. نویسندگان کودک، با قلمی که برای دل‌های کوچک می‌نویسد، می‌توانند

جهانی را متوجه کودکان فلسطینی کنند؛ می‌توانند با خلق شخصیت‌هایی از دل واقعیت، کودکان دیگر کشورها را با هم‌سن‌وسالان رنج‌دیده‌شان آشنا کنند؛ می‌توانند امید را بازآفرینی کنند، حتی در دل ویرانی. این یادداشت‌ها، دعوتی‌اند به نوشتن، به ترجمه، به تصویرسازی، به پویانمایی، و به هر شکلی از روایت که بتواند کودکان جهان را به هم نزدیک کند. شاید داستانی ساده بتواند کاری کند که سیاست‌ها و سیاستمدارها نکرده‌اند؛ شاید قصه‌ای بتواند خانه‌ای بسازد، آن‌جا که خانه‌ای نمانده است.

محمد میرکیانی:
**پیام رنج کودکان فلسطینی
به پیام جهانی تبدیل شود**

مصطفی رحماندوست:
**خلق داستان مردم را از
وضعیت کودکان فلسطینی
آگاه می‌کند**

دولت‌ها، هنرمندان، گروه‌های مردمی و سایر مراجع اجتماعی وظایف متفاوتی برای کاهش رنج و درد کودکان و نوجوانان فلسطینی دارند. وظیفه هنرمندان و اهالی قلم بازتاب هنرمندانه این رنج و درد در قالب‌های مختلف تولید آثار داستانی، ترجمه، پویانمایی، تولید محتوا در فضای مجازی و... است. بنابراین بر اساس ویژگی‌های هر کدام از طیف‌های اجتماعی می‌توان وظیفه‌ای برای آنها تعریف کرد تا کمی از درد و غم کودکان فلسطینی کاست. آگاه‌سازی کودکان و نوجوانان جهان از وضعیت پیش آمده در فلسطین در شرایط کنونی اهمیت بالایی دارد؛ چرا که باید شرایط موجود را درک و درباره آن فکر کنند و اجازه ندهند این شرایط در نقاط دیگه جهان رخ دهد. باید فضای امیدآفرینی برای کودکان فلسطینی ایجاد کنیم تا تاب‌آوری آن افزایش پیدا کند. به نظر می‌آید پیام رنج کودکان فلسطینی به پیام جهانی تبدیل شود. این پیام‌ها با موج آفرینی باعث می‌شوند توجه به سمت کودکان فلسطینی جلب شود و به نیازهای اساسی آنها از جمله غذا و دارو پاسخ داده شود و در مرحله بعدی سایر نیازهای آنها مورد توجه قرار می‌گیرد.

برای آگاه‌سازی مردم کشورهای دیگر از وضعیت کودکان و نوجوانان فلسطینی باید داستان تولید کنیم یا به دنبال داستان‌های تولید شده به زبان ساده باشیم. از طریق داستان می‌توان به همه گفت که اینگونه زندگی کردن حق کودکان فلسطینی نیست.

«ذکریا تامر» نویسنده بزرگی است و کتاب «خانه» او به بیش از هفتاد زبان زنده دنیا ترجمه شده است. او در این کتاب به سادگی بیان می‌کند: «مرغ خانه دارد و اسم آن لانه است. کیوتر خانه دارد و اسم آن آشیانه است. اما فلسطین خانه ندارد.» این کتاب با سادگی لحن و گفتار خود، ذهن و دل همه کودکان و خوانندگان را به سمت کودکان و نوجوانان فلسطینی می‌کشانند. امیدوارم مظلومیت کودکان و نوجوانان فلسطینی کار خود را انجام دهد و وجدان جهانی بیدار شود. همچنین امیدوارم فرصت حضور و ارائه خدمات میدانی برای کمک به کودکان فلسطینی، برای همه مردم جهان فراهم شود.

■ از نظر سیاسی و عملی چه اقداماتی برای کاهش درد و رنج کودکان و نوجوانان فلسطینی قابل انجام است؟

با فشار بین‌المللی بر رژیم اشغالگر از طریق دیپلماسی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توان برای توقف حملات به مدارس، بیمارستان‌ها و مناطق مسکونی اقدام کرد. همچنین ایجاد پناهگاه‌ها و فضاهای امن آموزشی و روانی می‌تواند از این درد و رنج کمی بکاهد.

■ سازمان‌های غیردولتی چه نقشی در این زمینه می‌توانند ایفا کنند؟

سازمان‌های غیردولتی می‌توانند با کمک‌های بین‌المللی، کلاس‌های درس موقت، فضاهای بازی امن و مراکز روان‌درمانی ایجاد کنند. نیازهای فوری مثل غذا، دارو، آب سالم و خدمات روانی-اجتماعی باید تأمین شود. زیرا کودکان جنگ‌زده بیش از هر چیز به امنیت روانی نیاز دارند. حتی در شرایط جنگ باید دسترسی به آموزش (مجازی یا مدارس موقت) فراهم شود تا کودکان حس رهاشدگی و بی‌آیندگی نکنند.

■ برای حمایت مداوم از کودکان چه راهکاری پیشنهاد می‌کنید؟

می‌توان از طریق آموزش مربیان و روان‌شناسان محلی، توانمندسازی محلی ایجاد کرد. در این صورت وابستگی به نیروهای خارجی از بین می‌رود.

■ کودکان و نوجوانان فلسطینی در شرایط کنونی به چه نوع منابع مطالعاتی نیاز دارند؟

آنها به منابعی با محتوای تقویت هویت و امید نیاز دارند. این محتوا شامل کتاب‌ها و داستان‌هایی است که به آنها حس مقاومت، عزت نفس و آینده روشن بدهد. همچنین به منابع روان‌شناسی کودک و نوجوان در شرایط جنگ، مانند کتابچه‌های ساده درباره مقابله با ترس، مدیریت خشم و غم نیاز دارند.

■ چه نوع آموزش‌هایی در حوزه حقوق انسانی برای این کودکان ضروری است؟

آشنایی با حقوق کودک، حق آموزش، حق زندگی امن و کرامت انسانی بسیار مهم است. همچنین منابع تحصیلی انعطاف‌پذیر مانند کتاب‌های درسی فشرده و دیجیتال که به صورت خودخوان و بدون نیاز به کلاس حضوری قابل استفاده باشند، از دیگر نیازهای مطالعاتی کودکان و نوجوانان فلسطینی است.

■ محتوای فرهنگی - هنری می‌توانند نقش ترمیمی داشته باشند؟

بله، محتواهایی مانند شعر، موسیقی، نقاشی و بازی‌های خلاقانه برای ترمیم فضای روانی کودک بسیار مؤثرند.

■ برای آگاهی مردم کشورهای دیگر چه نوع تولیداتی پیشنهاد می‌کنید؟

باید گزارش‌های مستند تصویری و داستانی مانند روایت‌های کودکانه از جنگ همچون «داستان یک دفتر مشق سوخته» یا «یک توپ فوتبال رها شده در خرابه‌ها» تولید شود تا همدلی جهانی را برانگیزد. همچنین کتاب‌ها و مقالات تحقیقی درباره تأثیر جنگ بر سلامت جسمی و روانی کودکان فلسطینی باید چاپ و منتشر شود. تولید محصولات چندرسانه‌ای شامل پادکست، مستند کوتاه، انیمیشن و کاریکاتورهایی که برای نوجوانان در دیگر کشورها قابل فهم و تأثیرگذار باشند نیز ضروری است.

■ چه پیشنهادی برای آموزش بین‌فرهنگی در مدارس دنیا دارید؟

مجموعه‌های آموزشی بین‌فرهنگی برای مدارس دنیا باید تولید شود تا معلمان بتوانند وضعیت کودکان فلسطین را به زبان کودکانه برای دانش‌آموزان توضیح دهند.

■ چگونه می‌توان صدای کودکان فلسطینی را به گوش جهانیان رساند؟

با ایجاد بسترها و پلتفرم‌های آنلاین که کودکان و نوجوانان فلسطینی بتوانند از طریق آن تجربه‌های روزمره خود را مستقیماً روایت کنند و مخاطب بین‌المللی آن را مشاهده کند.

گفت‌وگو با مریم اسلامی ادبیات، پناه کودکان جنگ‌زده

دهه‌هاست که موضوع کودکی در فلسطین با بحران‌های انسانی، روانی و آموزشی پیوند خورده و کودکان فلسطینی با این بحران‌ها دست‌وپنجه نرم می‌کنند و روند تحولات جهانی نیز نشانی از بهبود این وضعیت ندارد. در چنین وضعیتی باید شرایط آموزشی خاصی را برای کودکان فلسطینی طرح‌ریزی کرد. مریم اسلامی، شاعر و فعال حوزه کودک و نوجوان و صاحب‌آثاری چون «ای ماه بیا پایین» و «روی ابرها» از ضرورت بازنگری در نگاه‌مان به ادبیات و آموزش برای این کودکان سخن می‌گوید. او در گفت‌وگویی به بررسی نقش سازمان‌های مردم‌نهاد، منابع مطالعاتی، روایتگری کودکانه و تولید محتوای چندرسانه‌ای برای ترمیم روان و هویت کودکان جنگ‌زده نشست است.

روایتی از همدلی، آموزش و آگاهی بخشی کودکی در سایه جنگ

مینا رئیسی؛ مربی پیش دبستانی و فعال آموزشی حوزه کودک در یادداشتی به برخی ضرورت‌ها در زمینه آگاهی بخشی به کودکان ایرانی از رنج کودکان فلسطینی و گسترش حمایت‌ها از معلمان فلسطینی پرداخته است. این یادداشت را در ادامه بخوانید:

من مربی کودکانم. سال هاست که هر روز با چشم‌هایی روبه‌رو می‌شوم که هنوز جهان را ساده می‌بینند، با قلب‌هایی که بی‌دلیل می‌خندند و با ذهن‌هایی که آماده‌اند برای یاد گرفتن، برای ساختن، برای رؤیا دیدن. مواجهه با این چشم‌ها، قلب‌ها و ذهن‌ها من را به یاد کودکانی نیز می‌اندازد که در سرزمین‌های دور، به جای مداد، با ترس بزرگ می‌شوند. کودکانی که نه از روی تنبلی، بلکه از روی ناامنی، نمی‌توانند به مدرسه بروند. کودکانی که به جای یاد گرفتن شعرهای کودکانه، باید یاد بگیرند چگونه زنده بمانند.

کودکان فلسطینی برای من نماد کودکانی هستند که جهان از آنها فقط دریغ کرده است؛ دریغ آموزش، دریغ امنیت، دریغ آرامش. به‌عنوان یک مربی، نمی‌توانم نسبت به این واقعیت بی‌تفاوت باشم. زیرا آموزش، تنها انتقال دانش نیست؛ آموزش یعنی ساختن انسان، یعنی پرورش امید، یعنی محافظت از رؤیاهایی که هنوز شکل نگرفته‌اند. در کلاس‌های درس ما در ایران، کودکان با قصه‌های صلح، دوستی و مهربانی بزرگ می‌شوند. اما آیا می‌دانند که هم‌سن‌وسال‌هایشان در فلسطین، قصه‌های جنگ، جدایی و ترس را زندگی می‌کنند؟ آیا می‌دانند که کودک بودن، در همه‌جای جهان یکسان نیست؟ وظیفه ما، به‌عنوان معلمان، مربیان و والدین آن است که این آگاهی را به کودکانمان بدهیم و آن هم نه برای اندوه که برای همدلی.

همدلی، نخستین گام در تربیت انسان‌هایی مسئول، آگاه و اخلاق‌مدار است. وقتی کودکان ایرانی بدانند که کودکان فلسطینی از مدرسه، بازی، امنیت و خواب آرام محروم‌اند، می‌توانند با قلبی بازتر به جهان نگاه کنند. می‌توانند یاد بگیرند که درد، مرز نمی‌شناسد و مهربانی، زبان مشترک همه انسان‌هاست. اما این همدلی، تنها با گفتن شکل نمی‌گیرد؛ بلکه باید با تجربه زیسته کودک ایرانی همراه باشد. کودک ایرانی برای آن‌که بتواند با کودک فلسطینی همدردی کند، باید خودش فرصت رشد داشته باشد. باید کتاب داشته باشد، مربی و معلم مهربان داشته باشد، فضای امن برای پرسیدن، خواندن و خیال‌پردازی داشته باشد. همدلی، از دل آموزش می‌جوشد و آموزش، نیازمند منابع است.

در بسیاری از مناطق ایران، هنوز کودکانی هستند که به کتابخانه دسترسی ندارند، با کمبود کتاب‌های مناسب سن خود مواجه‌اند، یا در کلاس‌هایی شلوغ و بی‌امکانات درس می‌خوانند. اگر می‌خواهیم نسلی تربیت کنیم که صدای مظلومان جهان باشد، باید ابتدا صدای خودشان را شنیده باشیم. باید برایشان کتاب فراهم کنیم، قصه تعریف کنیم، فرصت گفت‌وگو بدهیم، و آنها را با مفاهیم جهانی چون عدالت، صلح، حقوق کودک و همبستگی آشنا کنیم.

تأمین منابع آموزشی برای کودکان ایرانی، نه‌تنها یک ضرورت داخلی، بلکه یک مسئولیت جهانی است. زیرا کودک ایرانی، اگر خوب آموزش ببیند، می‌تواند در آینده کنش‌گری باشد که برای کودکان فلسطینی، یمنی، سوری، و هر کودک محرومی در جهان، صدای عدالت شود. این آموزش، باید از دل تجربه زیسته، از دل کتاب‌های خوب، مربیان و معلمان آگاه، و فضای تربیتی سالم شکل بگیرد. همدلی، زمانی معنا دارد که کودک ایرانی بتواند بخواند، بفهمد، و مقایسه کند. بتواند پرسد چرا کودکی در فلسطین مدرسه ندارد و خودش قدر مدرسه‌اش

یکی از راه‌های مؤثر، تعریف برنامه‌های «دوستی از راه دور» میان مدارس ایران و فلسطین است. کودکان می‌توانند برای همدیگر نامه بنویسند، نقاشی بفرستند و از زندگی‌شان بگویند. این ارتباط، نه تنها باعث همدلی، بلکه موجب تقویت حس جهانی بودن و شکستن دیوارهای تبعیض می‌شود. این دوستی از راه دور از طریق ارتباط گرفتن معلمان ایرانی با آن دسته از معلمان فلسطینی که در شبکه‌های اجتماعی صفحه دارند، می‌تواند صورت بگیرد.

در حوزه روان‌درمانی، باید به کودکان فلسطینی کمک کرد تا احساس قربانی بودن را به احساس کنش‌گری تبدیل کنند. آنها باید بدانند که می‌توانند حرف بزنند، بنویسند، نقاشی کنند و از طریق هنر، دردشان را بیان کنند. این بیان، نخستین گام در مسیر درمان است. همچنین، باید به آنها یاد داد که حق دارند رؤیا داشته باشند؛ رؤیای صلح، رؤیای مدرسه، رؤیای آینده.

در نهایت ما به‌عنوان جامعه آموزشی باید بدانیم که آموزش تنها در کلاس درس اتفاق نمی‌افتد. آموزش یعنی ساختن جهانی که در آن، هیچ کودکی از حقوقش محروم نباشد. آموزش یعنی تربیت نسلی که نه تنها برای خود، بلکه برای دیگران نیز دل بسوزاند. کودکان فلسطینی، مثل کودکان ایرانی حق دارند بخندند، یاد بگیرند و بزرگ شوند. اگر جهان این حق را از آنها دریغ می‌کند، ما باید صدای آنها باشیم. در کلاس، در خانه، در رسانه، در هر جایی که بتوانیم؛ چرا که هیچ درسی، هیچ دانشی، هیچ فرهنگی، ارزشمندتر از حفظ جان، کرامت و رؤیای یک کودک نیست.

را بداند. بتواند نامه‌ای بنویسد، نقاشی‌ای بکشد، یا داستانی خلق کند که در آن، کودک فلسطینی تنها نباشد. این‌ها، ابزارهای تربیت‌اند و تربیت، نیازمند سرمایه‌گذاری است.

در کنار همدلی، وظیفه‌ی دیگر ما، آگاهی‌بخشی به خود کودکان فلسطینی است. آن‌ها باید بدانند که کودک بودن، حقوقی دارد؛ حق آموزش، حق امنیت، حق بازی، حق بیان، حق درمان. این حقوق، جهانی‌اند و هیچ مرزی نباید آنها را محدود کند. در شرایط جنگی، بسیاری از کودکان نمی‌دانند که قربانی‌اند؛ نمی‌دانند که آنچه بر آنها می‌گذرد، نقض حقوقشان است. این ناآگاهی، خود نوعی خشونت است.

آگاهی‌بخشی به کودکان فلسطینی درباره حقوقشان، باید از طریق ابزارهایی انجام شود که با شرایط آن‌ها سازگار باشد؛ کتاب‌های تصویری، قصه‌های صوتی، بازی‌های آموزشی و گفت‌وگوهای گروهی. این محتواها باید به زبان کودکانه، با احترام به تجربه زیسته آنان و با هدف توانمندسازی طراحی شوند. هدف، نه تحریک خشم، بلکه تقویت عزت‌نفس، امید و شناخت است. در این مسیر، نقش همکاران من یعنی مربیان و معلمان فلسطینی بسیار حیاتی است. آنها نه تنها آموزش‌دهنده‌اند، بلکه مرهم‌گذار زخم‌های روانی‌اند. باید از آنها حمایت کرد، برایشان منابع آموزشی فراهم کرد و آنها را در طراحی برنامه‌های آگاهی‌بخش مشارکت داد. همچنین، معلمان ایرانی می‌توانند با تولید محتوای مشترک، با ارسال پیام‌های همدلی و با تعریف پروژه‌های فرهنگی، در این مسیر همراه شوند.

گفت‌وگو با یاشار هدایی کتاب در سایه جنگ: کودکان غزه و ادبیات نجات بخش

■ وقتی به کودکان غزه و موضوع کتاب برای آنها فکر می‌کنید، چه تصویری در ذهن تان شکل می‌گیرد؟

دو تصویر در ذهنم شکل می‌گیرد؛ نخست، تصویری که فانتزی به نظر می‌رسد ولی در واقع چنین نیست و دوم، تصویری واقع‌بینانه‌تر. اخبار، گزارش‌ها، عکس‌ها و فیلم‌هایی که از وضعیت غزه و کودکانش به جهان مخابره می‌شود، نشان می‌دهند که وضعیت فاجعه‌بار و بحرانی است.

■ آیا کتاب برای کودکان غزه در چنین شرایطی معنا دارد؟

در نگاه اولیه شاید چنین به نظر برسد که سخن گفتن از کتاب برای کودکان غزه، یک فانتزی است. چرا که بنابر قاعده «الاهم فی الاهم» مشکل کودکان غزه فقدان کتاب نیست. آنها درگیر حیات و ممات خود هستند و در چنین وضعیتی داشتن و نداشتن کتاب مهم نیست و موضوعات دیگری اولویت دارند.

■ از منظر روان‌شناختی یا اجتماعی چطور؟

در سطح دیگری از استدلال شاید بتوان به هرم «آبراهام مازلو» اشاره کرد که نیازهای انسانی را به ترتیب ضرورت طبقه‌بندی می‌کند و نیازهای زیستی و امنیتی را مقدم بر نیازهای اجتماعی معرفی می‌کند. بنابراین از این زاویه، کتاب و کتاب‌خوانی برای کودکان غزه در اولویت نیست. اما در همه این استدلال‌ها نوعی ساده‌سازی نهفته است. بحران شدید است، اما از زوایایی می‌توان کتاب را جزو اولویت‌های آنان دانست.

■ چه نوع کتاب‌هایی می‌توانند برای کودکان غزه مفید باشند؟

کتاب‌های آموزشی یکی از نیازهای مهم هستند. غزه مدت طولانی در جنگ بوده است. در چنین وضعیتی، کتاب‌ها ابزار مناسبی در دست مددکاران خواهند بود تا آنها را به دست کودکان برسانند یا با آنها درباره موضوعات مختلف سخن بگویند. از این زاویه، بحث «کتاب‌درمانی» اهمیت پیدا می‌کند.

در روزهایی که کودکان غزه با بحران‌های انسانی، روانی و آموزشی دست‌وپنجه نرم می‌کنند، یاشار هدایی، نویسنده و منتقد ادبی، از ضرورت بازنگری در نگاه‌مان به «کتاب» برای این کودکان سخن می‌گوید. او در گفت‌وگویی تحلیلی، از فانتزی و واقعیت، از کتاب‌درمانی تا بلندخوانی و از نقش ادبیات در ترمیم روان و هویت کودکان جنگ‌زده پرده برمی‌دارد. این گفت‌وگو را در ادامه بخوانید:

**ترس و وحشت مداوم،
به رشد شناختی لطمه
می‌زند کتاب‌ها می‌توانند
چنین وضعیتی را تعدیل
کنند**

**غزه مدت طولانی در
جنگ بوده است و در
چنین وضعیتی، کتاب‌ها
ابزار مناسبی در دست
مددکاران خواهند بود تا
آنها را به دست کودکان
برسانند یا با آنها درباره
موضوعات مختلف سخن
بگویند**

■ **کمی بیشتر درباره این «کتاب‌درمانی» توضیح دهید؟**

بنیان کتاب‌درمانی بر هم‌سوایی کتاب با مخاطب استوار است. پدیده سوگ در کودکان بسیار شایع است. کتاب‌هایی با موضوع سوگ و از دست دادن، عبور از مراحل مختلف سوگ را تسهیل می‌کنند تا کودکان از آسیب‌های آتی در امان بمانند.

■ **آیا کتاب‌ها می‌توانند در تاب‌آوری کودکان نقش داشته باشند؟**

بله، کودکان غزه با حجمی از دشواری‌ها مواجه‌اند که خارج از تحمل آنهاست. کتاب‌هایی در زمینه تاب‌آوری کمک‌کننده خواهند بود. ترس و وحشت مداوم، به رشد شناختی لطمه می‌زند. کتاب‌ها می‌توانند چنین وضعیتی را تعدیل کنند.

■ **برای کودکانی که دچار آسیب جسمی یا روانی شده‌اند، چه نوع کتاب‌هایی مناسب است؟**

کتاب‌هایی با موضوع معلولیت می‌توانند به سازگاری کودکان با وضعیت‌شان کمک کنند. همچنین کتاب‌هایی که موقعیت مخاطب صدمه‌دیده را بازنمایی می‌کنند، در زدودن تروماها مؤثرند.

■ **بزرگسالان هم باید آموزش ببینند؟**

بله، منابع آموزشی برای بزرگسالان و والدین ضروری است. آنها باید با ظرائف کتاب‌خوانی برای کودکان آشنا شوند. آموزش‌هایی مانند بلندخوانی جمعی بسیار مهم‌اند. بزرگسالان باید بتوانند کتاب مناسب را به دست مخاطب کودک برسانند.

«آواز ذرت‌ها»؛ داستانی درباره فقدان و امید، یاد و تداوم زندگی

کتاب «آواز ذرت‌ها» نوشته‌ی باربارا سانتوچی و تصویرگری لوید بلوم، داستانی لطیف و عمیق درباره عشق، فقدان و ادامه‌ی زندگی است؛ روایتی که به کودکان ۷ تا ۱۰ سال کمک می‌کند مفهوم مرگ و خاطره را درک کنند و با چرخه‌ی طبیعی زندگی آشنا شوند. این اثر که با ترجمه‌ی روان مجید عمیق و در سال ۱۴۰۱ منتشر شده، نشان چهار لاک‌پشت پرنده را نیز از آن خود کرده است.

داستان با صحنه‌ای دلنشین آغاز می‌شود: آنا و پدربزرگش در یک روز پاییزی از کلبه بیرون می‌آیند تا به مزرعه‌ی ذرت بروند. برگ‌های خشک در باد می‌چرخند و صدای خش‌خش‌شان به گوش می‌رسد. پدربزرگ می‌گوید «صدای ذرت‌ها را گوش کن، انگار آواز می‌خوانند» و همین جمله ساده بذر ماجرای عاطفی را در دل خواننده می‌کارد. پیوند عمیق میان آنا و پدربزرگ، که در حرکات هماهنگ و گفت‌وگوهای صمیمانه‌شان آشکار است، هسته‌ی اصلی روایت را شکل می‌دهد.

با فرارسیدن زمستان، پدربزرگ از دنیا می‌رود؛ اما آنا به یاد می‌آورد که به او قول داده دانه‌های ذرتی را که از مزرعه آورده‌اند دوباره بکارد. این تعهد کوچک، پلی می‌شود میان خاطره و زندگی. آنا درمی‌یابد که همان‌طور که فصل‌ها می‌گذرند و دوباره بازمی‌گردند، عشق و یاد عزیزان نیز در دل‌ها باقی می‌ماند و به شکل تازه‌ای رشد می‌کند.

سانتوچی با زبانی ساده و سرشار از احساس، به کودکان اطمینان می‌دهد که یاد و خاطره می‌تواند مرهمی برای اندوه باشد. تصویرگری تأثیرگذار لوید بلوم نیز تغییر فصل‌ها، رنگ‌های پاییز و زایش دوباره‌ی طبیعت را با جزئیات شاعرانه به نمایش می‌گذارد. «آواز ذرت‌ها» کتابی است که هم والدین و هم کودکان از خواندن و مرور دوباره‌اش لذت می‌برند؛ اثری برای گفت‌وگو درباره‌ی چرخه‌ی زندگی و یادآوری این حقیقت که پایان هر فصل، آغاز فصل تازه‌ای است.

■ در زمینه شناختی چه تأثیری می‌توان انتظار داشت؟

طرحواره شناختی کودک رشد یافته در جنگ با کودک رشد یافته در صلح یکسان نیست. کتاب‌ها ابزار مهمی برای اصلاح و تعدیل این طرحواره‌های تخریب‌شده هستند. کتاب‌هایی با موضوعات اخلاقی-اجتماعی حتی در بستر جنگ، از این دسته‌اند.

■ در بحث هویت‌یابی چگونه؟

کودکان غزه ممکن است دچار فروپاشی یا گسست هویتی شوند. کتاب‌هایی که سه نهاد خانواده، دین، ملیت را پوشش می‌دهند، می‌توانند آنها را از این گسست نجات دهند.

■ به نظر شما افکار عمومی جهان به اندازه کافی از وضعیت غزه آگاه است؟

افکار عمومی جهان از یک آگاهی نسبی برخوردار است، اما این آگاهی با آنچه در متن غزه و کوچه‌پس‌کوچه‌های آن می‌گذرد، فاصله دارد.

■ چگونه می‌توان این فاصله را پر کرد؟

آگاهی از جزئیات و عمق مسئله، مستلزم منابعی است که حاصل مشاهدات عینی و تجربه‌های زیسته باشند. این آثار می‌توانند در قالب شعر، خاطره‌نویسی، جستار، زندگینامه و داستان منتشر شوند.

■ پرداختن به حقوق کودکان در این زمینه مؤثر است؟

بله، آثار حوزه «مطالعات کودکی» و حقوق کودکان بسیار مهم‌اند. کنوانسیون‌ها می‌گویند «جان هر کودکی ارزشمند است»، اما بین این اصل روی کاغذ و آنچه در عمل رخ می‌دهد، فاصله بسیار است. پرداختن به این اصل همراه با گزارش‌های مستند از غزه، به ارتقای بحث حقوق کودکان کمک می‌کند.

■ چگونه روایت زندگی کودکان و نوجوانان فلسطینی می‌تواند بر نگاه جهانیان نسبت به وضعیت این سرزمین تأثیر بگذارد؟

وقتی کنشگر فرهنگی یا نهاد مدنی درباره کودکان غزه فعالیت می‌کند، کار فرهنگی انجام می‌دهد اما در عین حال شاخک‌های حس‌جامعه را نسبت به مسئله تیز می‌کند. نوشتن در نفی جنگ و دفاع از صلح، کاری فرهنگی و اجتماعی برای کودکان قربانی است. این فعالیت‌ها در چارچوب وظایف ذاتی کنشگر فرهنگی تعریف می‌شوند و می‌توانند در سیاست کلان اثرگذار باشند.

روایت‌گران جهانی

صدای کودکان فلسطین در گفت‌وگو با رشاد حسن اف

از آذیر تا لالی

■ در شرایط جنگی، چه نوع مداخلات سیاسی و انسانی می‌تواند به ترمیم روان کودکان فلسطینی کمک کند؟

کودکان فلسطینی شاهدان زنده بزرگ‌ترین تراژدی عصر ما هستند؛ نسلی که طعم واقعی کودکی را نچشیده است. برای کاهش این رنج، دو زبان وجود دارد: زبان سیاست و زبان انسانیت. در عرصه سیاسی، نخست باید عدالت بین‌المللی کارآمد گردد. متأسفانه بسیاری از قطعنامه‌های سازمان‌های جهانی تنها روی کاغذ باقی می‌مانند. اگر واقعاً اراده‌ای برای حفاظت از کودکان وجود دارد، باید سازوکارهایی عملی برای توقف جنگ فعال شود. کودک بودن نه ملیت می‌شناسد، نه دین و نه مرز؛ کودک بودن یعنی انسان بودن، اما در سطح عملی، ضروری‌ترین کار تأمین نیازهای اولیه‌ی زندگی است: غذا، دارو، آب سالم و مدرسه‌ای امن. با این همه، شاید مهم‌تر از همه، نیاز آنان به محبت و امید باشد. بزرگ‌ترین زخمی که جنگ بر جای می‌گذارد، زخمی است بر روح کودک. برای درمان این زخم‌ها باید برنامه‌های روان‌درمانی، فعالیت‌های هنری و حتی زمین‌های بازی فراهم شود. گاه یک خنده کودک از هزاران سلاح نیرومندتر است.

■ در دل ویرانی، آموزش و ادبیات چگونه می‌توانند امید را در کودکان فلسطینی زنده نگه دارند؟

من به‌عنوان یک ادیب، همواره به نیروی ادبیات ایمان داشته‌ام. برای کودکان فلسطینی نیز بزرگ‌ترین سرمایه، آموزش و فرهنگ است. جنگ شاید مدرسه‌ها را ویران کند، اما دانش هرگز ویران نمی‌شود. آنان به منابعی ساده و در دسترس نیاز دارند: کتاب‌های الکترونیکی، کتابخانه‌های سیار و برنامه‌های آموزشی از راه دور، اما تنها دانش کافی نیست؛ روح آنان نیز باید تغذیه شود. داستان‌های الهام‌بخش، شعر، موسیقی و منابع روان‌شناختی می‌تواند امید را در وجودشان زنده نگاه دارد. جنگ بزرگ‌ترین دارایی کودک را می‌رباید: قدرت خیال‌پردازی. اگر کودک نتواند رؤیا ببیند، آینده‌ای نخواهد داشت. پس هر منبعی که توان بازگرداندن رؤیا را داشته باشد – خواه داستانی ساده، خواه تصویری رنگین – در حقیقت پلی است میان امروز ویران و فردای روشن. در سرزمینی که آذیرها با لالایی‌ها درهم می‌آمیزد، «منابع مطالعاتی» فقط کتاب و دفتر نیست؛ بسته‌ای است از دانش، درمان

رشاد حسن اف، نویسنده، مترجم و ادیب آذربایجانی ساکن عمان، که دغدغه کودکان جنگ‌زده را در دل دارد، در گفت‌وگویی دو زبان برای کاهش رنج کودکان فلسطینی سخن می‌گوید: زبان سیاست و زبان انسانیت. او با نگاهی عمیق به نیازهای روانی، آموزشی و فرهنگی کودکان جنگ‌زده، از قدرت خیال، روایت و ادبیات به‌عنوان پلی میان امروز و فردا یاد می‌کند. حسن اف معتقد است که اگر بتوانیم شعله رؤیا را در دل کودکی زنده نگه داریم، آینده را از زیر آوار بیرون کشیده‌ایم.

جان، و احیای خیال. من این نیازها را چنین می‌بینم: آموزش نجات‌بخش و در دسترس؛ بسته‌های آموزشی مازولار، کلاس‌های مجازی سبک و آفلاین، رادیو-مدرسه و کتابخانه‌های سیار؛ نسخه‌های کم‌حجم دیجیتال و چاپ‌های کم‌هزینه برای گروه‌های سنی مختلف. در یک جمع‌بندی، اگر دانش نقشه راه است، روایت سوخت حرکت است. هر جا که توانستیم شعله خیال را در دل کودکی زنده نگه داریم - با یک داستان کوتاه، یک تمرین آرامش‌بخش، یا یک آزمایش علمی ساده - در حقیقت آینده را از زیر آوار بیرون کشیده‌ایم.

**هر جا که توانستیم
شعله خیال را در دل
کودکی زنده نگه داریم در
حقیقت آینده را از زیر آوار
بیرون کشیده‌ایم**

**داستان‌ها، نامه‌ها و
شعرهایی که به زبان
کودکان فلسطینی نوشته
می‌شود، بیش از هر متن
سیاسی بر دل جهانیان
می‌نشیند**

■ چگونه می‌توان صدای کودکان فلسطینی را به گوش جهانیان رساند و همدلی بین‌المللی را برانگیخت؟

گاه یک تصویر بیش از هزاران صفحه سخن می‌گوید. برای بازتاب وضعیت کودکان فلسطینی به جهان، مؤثرترین ابزار تصویر است؛ فیلم‌های مستند، گزارش‌های تصویری و گفت‌وگوهای ویدیویی با خود کودکان. اما چیزی که شاید کمتر مورد توجه قرار گیرد، کتاب‌های کودکانه و انیمیشن‌ها است. داستان‌ها و انیمیشن‌هایی که برای و توسط کودکان ساخته می‌شوند و به دست کودکان دیگر در کشورهای مختلف می‌رسند، قدرتی شگفت‌انگیز دارند: آن‌ها می‌توانند از نگاه یک کودک به کودک دیگر جهان را نشان دهند، شاید وجدان بیدار بشریت را لمس کنند و حتی حس کنند که کودکان خود می‌توانند کاری انجام دهند. هرچند این همیشه با تلخی و تأثر همراه است. البته ادبیات نیز در این میان نقشی اساسی دارد. داستان‌ها، نامه‌ها و شعرهایی که به زبان کودکان فلسطینی نوشته می‌شود، بیش از هر متن سیاسی بر دل جهانیان می‌نشیند. گردآوری و انتشار این روایت‌ها به زبان‌های گوناگون تأثیری ژرف خواهد داشت؛ زیرا صدای کودک حقیقت را بی‌پرده بیان می‌کند. رسانه‌های اجتماعی نیز فرصتی بی‌نظیرند. ویدیوهای کوتاه، انیمیشن‌های کوتاه، اینفوگرافیک‌ها و کارزارهای دیجیتال می‌توانند میلیون‌ها انسان را درگیر سازند. هدف این است که آمار و ارقام به چهره‌ای انسانی بدل شود - یک لبخند کودک، یک قطره اشک کودک...

فرهنگ و رسانه؛ سلاح حقیقی در جنگ غزه

در روزهایی که آسمان غزه نه آبی است و نه آرام و صدای خنده کودکان با صدای انفجار درهم می‌آمیزد، نوشتن از درد، تنها کاری است که از ما برمی‌آید. کودکانی که به جای مدام، ترکش در دست دارند و به جای دفتر، خاکستر خانه‌هایشان را ورق می‌زنند. در این سکوت سنگین جهانی، گاه یک واژه می‌تواند فریاد باشد و یک روایت، پناه. «راویان فرهنگ» در این روزهای تلخ، از فاطمه آناستازیا یژووا، روانشناس و روزنامه‌نگار روسی و مدیر سایت www.mihwar.ru دعوت کرد تا از نگاه انسانی و حرفه‌ای خود، یادداشتی درباره رنج کودکان و نوجوانان فلسطینی بنویسد. یادداشتی که نه از جنس شعار، بلکه از جنس همدلی و آگاهی است. آنچه در ادامه می‌خوانید، روایت اوست؛ روایتی از درد، امید و مسئولیتی که بر دوش همه ماست:

غربی، که بودجه‌های کلان دارند، اهمیت زیادی دارد. جنگ رسانه‌ای، جنگی واقعی است که می‌تواند افکار عمومی را شکل دهد.

گرسنگی در غزه یکی از بزرگ‌ترین چالش‌هاست و برای شکستن محاصره باید از هر امکان و ظرفیتی بهره گرفت. برگزاری کنفرانس‌های جهانی و سخنرانی‌های تأثیرگذار ضروری است، اما در شرایط فعلی، کمک‌های عملی نیز اهمیت حیاتی دارد. وقتی جهان عرب سکوت کرده، وظیفه ماست که تلاش‌هایمان را متحد کنیم. جنگ در فلسطین، نبردی میان عرب‌ها و یهودیان نیست، بلکه مبارزه‌ای جهانی میان آزادی‌خواهان و رژیم آپارتاید و ظلم است.

از سوی دیگر، تهدید اسرائیل علیه جنوب لبنان و حزب‌الله پس از ماجرای غزه نگران‌کننده است. مدرسه امام حسین (ع) نمادی از مقاومت فرهنگی و معنوی و مبارزه‌ای علیه ظلم است. هدف دشمن نابودی این مدرسه و در پی آن، نابودی کامل شیعیان است. برای اسرائیل، غزه مسئله‌ای قلمرویی است، اما حزب‌الله چالشی ایدئولوژیک برای آن‌ها ایجاد کرده که برای نظام سلطه خطرناک است. به همین دلیل، تلاش می‌کنند حامیان این اندیشه را از میان بردارند.

حزب‌الله از نخستین روزهای جنگ غزه در کنار آن ایستاد و به مردم آن کمک کرد. به همین سبب، سید حسن نصرالله به شهادت رسید. اکنون دشمنان حزب‌الله از خلع سلاح مقاومت لبنان سخن می‌گویند و آمریکا فشار زیادی بر دولت لبنان وارد می‌کند. حزب‌الله در دوره‌ای دشواری قرار دارد؛ تسلیم سلاح، مردم لبنان را بی‌دفاع می‌گذارد، اما مقاومت در برابر خلع سلاح ممکن است به جنگ داخلی و قومی منجر شود. با این حال حزب‌الله آماده هر سناریویی است و در هیچ شرایطی سلاح خود را تسلیم نخواهد کرد.

به باور من، فرهنگیان، روزنامه‌نگاران و چهره‌های تأثیرگذار می‌توانند از جایگاه خود در مجامع جهانی برای کاهش رنج کودکان و نوجوانان فلسطینی بهره ببرند. هنر و رسانه ابزارهایی قدرتمندند که می‌توانند توجه جهانیان را به وضعیت غزه جلب کنند. تولید فیلم، مستند و کتاب‌هایی که داستان‌های واقعی یا تخیلی الهام‌گرفته از مقاومت را روایت می‌کنند، می‌تواند قلب‌ها را تحت تأثیر قرار دهد و حتی کسانی را که از این بحران بی‌اطلاع‌اند، به همدلی و آگاهی دعوت کند.

نوشتن کتاب نیز نقش مهمی در این مسیر دارد. برای نمونه، من در حال نگارش رمانی هستم که مستقیماً درباره غزه نیست، اما از طریق داستانی عاشقانه میان یک پسر ایرانی و دختری لبنانی از حزب‌الله، مفاهیم مقاومت را در بستری انسانی و جهانی بازتاب می‌دهد. همچنین با ترجمه داستان‌های واقعی فلسطینی‌ها از سایت «انتفاضه الکترونیکی»، تلاش می‌کنم صدای رنج مردم غزه را به گوش دیگران برسانم. این روایت‌ها چنان تأثیرگذارند که گاه اشک در چشمانم جاری می‌شود و مرا به تأملی عمیق درباره عظمت این رنج و مقاومت وامی‌دارند.

کودکان و نوجوانان فلسطینی، با وجود اشتیاق فراوان به تحصیل، از نبود امکانات آموزشی رنج می‌برند. تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها آینده آنان را تهدید می‌کند. به نظر من، گسترش منابع آموزشی دیجیتال، مانند کتاب‌های درسی و درس‌های آنلاین، در این شرایط ضروری است؛ اما پیش از آن، باید مسئله گرسنگی در غزه حل شود؛ چرا که گرسنگی نه تنها مانع یادگیری، بلکه تهدیدی برای زندگی و بقاست.

برای آگاهی‌بخشی جهانی درباره وضعیت کودکان فلسطینی، باید منابع رسانه‌ای ویژه‌ای تولید شود. رسانه‌ها در دنیای امروز همچون سلاحی قدرتمند عمل می‌کنند و تأمین مالی آن‌ها برای رقابت با رسانه‌های

گفت‌وگو با کالویان کنستانتینوف

فلسطین؛ آزمون وجدان جهان

کودکان فلسطینی.

■ در شرایط کنونی که کودکان و نوجوانان فلسطینی بیشترین آسیب را از جنگ، اشغال و خشونت متحمل می‌شوند، چه راهکارهای عملی و سیاسی را می‌توان برای کاهش این رنج‌ها و حمایت از حقوق بنیادین آنان مؤثر دانست؟ لطفاً در پاسخ خود به هر دو سطح مختلف اشاره کنید، یعنی نخست، اقداماتی که در سطح فردی، مدنی و نهادهای غیردولتی می‌تواند انجام شود؛ دوم، راهکارهایی که در سطح بین‌المللی و از سوی دولت‌ها، سازمان‌های حقوق بشری و نهادهای بین‌المللی باید پیگیری شود.

این پرسش بسیار پیچیده و دارای ظرایف فراوانی است و شاید برای پاسخ کامل به آن به یک کتاب کامل نیاز باشد. آنچه اکنون می‌گویم تنها به ترسیم برخی از گام‌های کلیدی بسنده می‌کند:

– جامعه بین‌المللی باید تحریم‌های سیاسی و اقتصادی شدیدی علیه اسرائیل اعمال کند تا این دولت را به پایان دادن به کشتار بی‌معنای ده‌ها هزار غیرنظامی از جمله بسیاری از کودکان وادار کند.

– مقام‌های اسرائیلی مسئول جنایات ارتكابی، باید به دادگاه‌های بین‌المللی عدالت سپرده شوند.

– شهرک‌های غیرقانونی اسرائیلی در کرانه باختری و نوار غزه باید تخلیه شده و زمین به فلسطینیان بازگردانده شود.

– یک راه‌حل قابل دوام – احتمالاً مبتنی بر تشکیل دو دولت – برای ایجاد کشور فلسطین باید طراحی و از سوی هر دو طرف پذیرفته شود. – باید یک ساختار سیاسی فلسطینی عادلانه در کرانه باختری و غزه شکل بگیرد، که این وظیفه بر عهده خود مردم فلسطین است.

■ از منظر فرهنگی و ادبی، کودکان و نوجوانان فلسطینی برای بازسازی روحیه و حفظ امید در چنین شرایط دشواری، به چه نوع منابع و تولیدات ادبی و هنری بیش از همه نیاز دارند؟ آیا به نظر

در میان بحران‌های انسانی معاصر، وضعیت کودکان و نوجوانان فلسطینی یکی از پیچیده‌ترین و عمیق‌ترین چالش‌های اخلاقی، حقوقی و فرهنگی جهان امروز است. بیش از هفت دهه منازعه، اشغال و خشونت، نه تنها ساختارهای اجتماعی و اقتصادی فلسطین را ویران کرده، بلکه بنیادهای روانی و فرهنگی نسل‌های جدید را نیز با بحران مواجه ساخته است. کودکان فلسطینی، که باید دوران کودکی خود را در فضایی امن برای بازی، آموزش و رشد ذهنی سپری کنند، امروز بیش از هر زمان دیگری در معرض آوارگی، فقر، خشونت و محرومیت از ابتدایی‌ترین حقوق انسانی قرار دارند. این وضعیت نه تنها یک مسئله سیاسی، بلکه یک فاجعه تمدنی است که

پیامدهای آن فراتر از مرزهای جغرافیایی فلسطین امتداد می‌یابد و به پرسش‌های اساسی درباره عدالت، مسئولیت جهانی و آینده صلح پاسخ می‌طلبد.

در این چارچوب، دو سطح از مداخله اهمیت می‌یابد: نخست سطح عملی و سیاسی برای متوقف ساختن چرخه خشونت و تضمین حقوق بنیادین کودکان؛ دوم، سطح فرهنگی و روان‌شناختی برای بازسازی امید و ایجاد ظرفیت‌های خلاقانه در میان نسل جوان. پرسش‌هایی که در گفت‌وگو با کالویان کنستانتینوف، پژوهشگر موسسه مطالعات بالکان در آکادمی علوم بلغارستان مطرح شده‌اند، هر دو

سطح را مد نظر دارند. از یکسو به این می‌پردازیم که چه اقداماتی در عرصه داخلی و بین‌المللی می‌تواند رنج کودکان فلسطینی را کاهش دهد و از سوی دیگر، نقش ادبیات، هنر و آموزش را در ایجاد امکان زیست سالم، بازسازی روانی و پرورش تخیل این نسل بررسی می‌کنیم. می‌کوشیم افقی گسترده‌تر برای بحث و اقدام بگشاییم؛ چراکه بحران فلسطین تنها مسئله‌ای سیاسی نیست، بلکه آزمونی برای وجدان بشری و ظرفیت تمدنی جهان معاصر است. آنچه در ادامه می‌خوانید گفت‌وگویی است برای یافتن راه‌حلی بنیادین برای

تنها وقتی کودکان و نوجوانان
فلسطینی ذهن و رویاهای خود
را با هزار و یک شب و شاهنامه
پرورش دهند، قادر خواهند بود
آینده‌ای بهتر را تصور کنند

نقاشی دیواری در یادبود
مردی جوان به نام قصی
سلیمان الافندی من قصی
هستم و قصی من است.

شما تمرکز بر ادبیات کلاسیک و بومی، یا خلق داستان‌های مدرن و ژانرهای فانتزی و علمی-تخیلی می‌تواند مؤثرتر باشد؟ همچنین نقش تصویرگری، کتاب‌های آموزشی و سایر قالب‌های هنری را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به گمانم این پرسش را بهترین کسانی که می‌توانند پاسخ دهند خود جوانان فلسطینی و نیز هنرمندان محلی هستند. من تنها می‌توانم پیشنهاد کنم که داستان‌های فانتزی و علمی-تخیلی راهی عالی برای گریز از واقعیت تلخی است که با آن مواجه هستند. آثاری مانند نوشته‌های تالکین و تری پرچت، یا افسانه‌ها و اسطوره‌های کلاسیک عربی و فارسی (مانند قصه‌های هزار و یک شب شهرزاد یا شاهنامه) می‌تواند شگفتی و امیدی بیافریند که برای بقا، رویاپردازی و پیشرفت لازم است. آنان باید ببینند که جهان فقط از شر و رنج ساخته نشده است چیزی که عمده‌تاً به سبب جنگ غیرقانونی اسرائیل و حتی سیاست‌های آپارتاید پیشین دیده‌اند. یا در برابر القاتل افراطی، فساد و جرم گروه‌های تروریستی. تنها وقتی کودکان و نوجوانان فلسطینی ذهن و رویاهای خود را چنین پرورش دهند، قادر خواهند بود آینده‌ای بهتر را تصور کنند. آن‌گاه می‌توانند خود را دوباره بسازند. پس از این مرحله، آموزش به عنوان یک عامل مهم توسعه مطرح می‌شود. و البته یک زیرساخت مدرن باید ایجاد شود تا پایه‌ای برای ادبیات، ریاضیات، هوش مصنوعی و هنر فراهم کند و جوانان فلسطینی بتوانند جایگاه شایسته خود را در جهان به دست آورند.

■ با توجه به تاثیر عمیق بحران‌های طولانی‌مدت بر روان کودکان، به نظر شما چه رویکردهایی برای ارائه حمایت روانی و توانبخشی مؤثرتر است؟ به‌ویژه، هنر و ادبیات چه جایگاهی در این فرآیند می‌تواند داشته باشند؟ آیا می‌توان از ظرفیت‌های خلاقانه مانند داستان‌نویسی، بازی‌های نمایشی، موسیقی و هنرهای تجسمی برای بیان و تخلیه هیجانات، کاهش تروما و بازسازی امید در میان کودکان فلسطینی بهره برد؟

به‌خوبی می‌دانیم که جوانان، به‌ویژه کودکان خردسال، احساسات و آسیب‌های خود را آسان‌تر از طریق هنر بیان می‌کنند. چه از راه نقاشی، چه بازی‌های نقش‌آفرینی یا حتی پنهان شدن پشت

شخصیت‌های خیالی در داستان‌های مکتوب. این نکته با پاسخم در بخش پیشین پیوند دارد که چرا هنر - به‌ویژه هنری که جادو و شادی به ذهن می‌آورد - برای جوانان اهمیت دارد.

پس از پایان جنگ - که امیدوارم به‌زودی رخ دهد - باید تلاش‌های جدی بین‌المللی برای معرفی هنرمندان از رشته‌ها و پیشینه‌های گوناگون انجام شود؛ افرادی که نه تنها آموزش می‌دهند بلکه پذیرای ایده‌های فلسطینیان هستند. باید فرصتی برای ابراز وجود از راه هنر به جوانان داده شود. نمونه‌های فراوانی از نمایش‌ها، فیلم‌های آماتوری، ترانه‌ها، لباس‌ها، سفالگری و نقاشی‌هایی وجود دارد که توسط جوانانی خلق شده که آسیب‌های شدیدی دیده‌اند. به این شیوه، کودکان و نوجوانان فلسطینی نه تنها بهتر می‌توانند از تجربه‌های هولناک زندگی خود التیام یابند، بلکه می‌توانند آنها را به درس‌هایی برای دیگران - و برای آینده - بدل کنند.

این‌ها همه پاسخ‌های امیدوارکننده‌اند. متأسفانه مطمئن نیستم جامعه جهانی اراده‌ای برای اجرای آنها داشته باشد. تاکنون نه تنها غرب در پایان دادن به جنگ رسوایی بزرگی از خود نشان داده، بلکه جامعه مسلمانان و دولت‌های آنها نیز همین‌گونه عمل کرده‌اند. آنها به کار خود مشغول‌اند و اشک تمساح می‌ریزند. اما اندک دولت‌های مسلمانی عملاً کوشیده‌اند تا این بی‌عدالتی را متوقف کنند. و ایران یکی از آنهاست؛ و شما باید به این موضوع افتخار کنید.

راویان زمانه بحران

یافته‌های بالینی چهار کودک آسیب دیده در جنگ غزه

زخم‌های خاموش

در میان آوار، دود، و صدای انفجار، کودکی نشسته و با انگشتان لرزانش خاک را نقاشی می‌کند. این تصویر، شاید ساده به نظر برسد، اما در دل خود فریادی خاموش دارد. فریادی از روانی که در حال فروپاشی است. کودکان در مناطق جنگی، به‌ویژه در غزه، در معرض انواع آسیب‌های روانی قرار دارند که از اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) تا افسردگی شدید و اختلالات رفتاری را شامل می‌شود.

نشریه «سلامت شرق خاورمیانه» (East Mediterranean Health Journal) گزارشی منتشر کرد که توسط تیمی از روان‌درمانگران اروپایی فعال در غزه تولید شده بود. این گزارش پرده از واقعیتی تلخ برداشت: کودکان فلسطینی در غزه، نه تنها با مرگ و جراحت جسمی، بلکه با زخم‌های روانی عمیق مواجه‌اند. زخم‌هایی که دیده نمی‌شوند، اما تا سال‌ها باقی می‌مانند. در آن گزارش، چهار پرونده بالینی بررسی شده بود که هرکدام هزاران کودک دیگر را نمایندگی می‌کردند. کودکانی که مادر، پدر، مدرسه، خانه و امنیت را از دست داده‌اند. کودکانی که شب‌ها با کابوس بیدار می‌شوند، از نور می‌ترسند، حرف نمی‌زنند و گاه حتی آرزوی مرگ دارند.

درمانگران اروپایی، با استفاده از روش‌هایی چون روایت‌درمانی، بازی‌درمانی، CBT، و موسیقی‌درمانی، تلاش کرده‌اند این کودکان را به زندگی بازگردانند. اما آنچه در گزارش برجسته است، نه فقط علائم بالینی، بلکه عمق انسانی رنج است و کودکانی که به جای بازی باید با مرگ کنار بیایند؛ کودکانی که ذهن‌هایشان در حال فروپاشی است. نویسندگان این گزارش که جملگی از روان‌درمانگران برجسته اروپایی هستند، در متن خود این هشدار را برجسته کردند: «اگر مداخلات روان‌درمانی به‌طور جدی و گسترده انجام نشود، نسل آینده‌ی کودکان غزه با اختلالات پایدار وارد بزرگسالی خواهد شد.» این هشدار، نه فقط برای نهادهای درمانی، بلکه برای وجدان جهانی است. برای کسانی که هنوز باور دارند کودک باید بخندد، نه بترسد.

مخاطب در این گزارش با چهار پرونده بالینی از کودکان فلسطینی مواجه است که تحت درمان روان‌درمانی قرار گرفته‌اند. این پرونده‌ها نشان می‌دهند که چگونه جنگ، خشونت و آوارگی می‌تواند ساختار روانی کودک را دگرگون کند. پس کودکان غزه نه تنها قربانیان جسمی جنگ، بلکه قربانیان روانی آن نیز هستند و مداخلات روان‌درمانی باید بخشی جدایی‌ناپذیر از کمک‌های بشردوستانه باشد که اگر نباشد این کودکان با آسیب‌های پایدار وارد بزرگسالی خواهند شد.

این کودکان، نه فقط قربانیان جسمی جنگ، بلکه قربانیان روانی آن هستند. اگر درمان نرسد، زخم‌هایشان تا بزرگسالی باقی می‌ماند

یافته‌های بالینی چهار کودک

پرونده ۱: دختر ۹ ساله‌ای که مادر و دو برادرش را در حمله هوایی از دست داده است. علائم: سکوت مطلق، شب‌اداری، ترس از نور و امتناع از صحبت با درمانگر. درمان: روایت‌درمانی و نقاشی با رنگ‌های محدود. پیشرفت: پس از ۶ جلسه، شروع به صحبت درباره خاطرات پیش از جنگ کرد.

پرونده ۲: پسر ۱۲ ساله‌ای که در حمله به مدرسه‌اش مجروح شده است. علائم: خشم انفجاری، کابوس‌های شبانه و تلاش برای خودزنی. درمان: درمان شناختی رفتاری (CBT) و جلسات گروهی با کودکان مشابه. پیشرفت: کاهش حملات پانیک و بهبود خواب.

پرونده ۳: دختر ۷ ساله‌ای که شاهد مرگ پدرش بوده است. علائم: انزوا، امتناع از غذا و تکرار جملگی «بابا برمی‌گرده». درمان: بازی‌درمانی و تکنیک‌های تنفس آرام. پیشرفت: پذیرش واقعیت مرگ و بازگشت به تعامل اجتماعی.

پرونده ۴: پسر ۱۴ ساله‌ای که در پناهگاه زندگی می‌کند. علائم: افسردگی شدید، افکار خودکشی و بی‌اعتمادی به بزرگسالان. درمان: جلسات فردی با روان‌درمانگر مرد، تمرینات نوشتاری و موسیقی‌درمانی. پیشرفت: کاهش افکار خودکشی و بازگشت به مدرسه.

طاهره شاه‌محمدی نوشت

قنوس‌هایی میان آتش

طاهره شاه‌محمدی؛ روان‌درمانگر و نویسنده و مترجم حوزه کودک و نوجوان با آثاری چون «کشتی نجات»، «چه شکلیم، چه رنگیم؟»، مجموعه کتاب‌های «آموزش فرهنگ و حقوق شهروندی»، «من خودم را دوست دارم»، «به من دست زن» و «زنده باد حقوق شهروندی» در یادداشتی به روایت رنج کودکان غزه در جنگ اخیر پرداخته است:

برای بچه‌ها که فرقی نمی‌کند کجا باشند؛ میان یک سرزمینِ اشغال شده و محاصره شده با کلی معادله پیچیده بزرگ‌ترها یا هر جای دیگر! به هم نگاه می‌کنند، بازی می‌کنند، می‌خندند و زندگی می‌کنند. فقط یک چیز است که آنها را از نا می‌اندازد، آن هم زور گرسنگیست. گرسنگی‌ای که این روزها حتی پدر و مادرشان را هم از پا انداخته!

شاید این هم برای کودکان مظلوم غزه یک جور بازی باشد، بازی‌ای میان ادامه زنده ماندن با گرسنگی یا رفتن به صف‌های توزیع کمک‌های بشردوستانه، جایی که خیلی وقت‌ها برگشتنی توی کار نیست!

غزه جای عجیبی است. جایی که در آن کارکرد خیلی چیزها برای بچه‌ها با همه جای دنیا متفاوت است. مثلاً بیمارستان و مدرسه که باید جاهایی امن و دوست‌داشتنی باشند، خیلی وقت‌ها می‌شوند پناهگاهی که هدف موشک‌های سنگرشکن قرار می‌گیرند و بچه‌ها دسته‌جمعی مرگ را تجربه می‌کنند. چادرهایی که بعد از ویرانی خانه‌ها باید محل آسایش و امنیت باشند، می‌شوند قتلگاهی پر از دود و آتش!

حالا جهانی به نظاره نشسته و تلاش گروهی مظلوم را برای بودن، زنده ماندن و زندگی کردن تماشا می‌کند. جهانی که خیلی

وقت‌ها ژست‌های بشردوستانه می‌گیرد و بیانیه‌های پرآب‌وتابی برای حمایت از انسانیت سر می‌دهد!

کودکان غزه اما روی همین جهان را سفید کرده‌اند. با شکیبایی و ایمانی مثال‌زدنی حقیقت مرگ را به بازی گرفته‌اند. میان گرسنگی و آوارگی، زیر غرش موشک‌های سرگردان رژیم کودک‌کش مانند قنوسی سر از آتش بیرون کشیده‌اند و به جهان نگاه می‌کنند، شاید که صدایی از وجدان به خواب رفته جهان بیدار شود... شاید اندک غیرتی در ته‌مانده نسل آدمی بجوشد... شاید کسی بتواند سگ‌ها را صهیونیست را مهار کند... شاید...

گزارش پزشکان بین‌المللی از هدف‌گیری کودکان فلسطینی توسط ارتش اسرائیل **جنگ علیه آینده**

در تاریخ معاصر، جنگ‌ها همواره قربانیان خاموشی داشته‌اند؛ کودکانی که نه در میدان نبرد، بلکه در آغوش مادر، در راه مدرسه، یا در پناهگاه‌های موقت جان باخته‌اند؛ اما آنچه در جنگ اخیر غزه رخ داده، فراتر از «تلفات جانبی» است. روزنامه هلندی De Volkskrant (روزنامه مردم) با استناد به روایت‌های پزشکان بین‌المللی، پرده از الگویی نگران‌کننده در جنگ اخیر غزه برداشت: تیراندازی هدفمند به کودکان، آن هم با دقتی که تنها از سلاح‌های نظامی پیشرفته برمی‌آید.

این گزارش با تکیه بر داده‌های پزشکی، روایت‌های انسانی و شواهد میدانی، تلاش کرد ابعاد این الگوی جدید را واکاوی کند و نشان دهد که چگونه کودکان فلسطینی، به جای آنکه در امنیت رشد کنند، به هدف نظامی ارتش عبری تبدیل شده‌اند. پزشکان با شواهد علمی نشان دادند که در این جنگ کودکان نه قربانیان جانبی بلکه اهداف مستقیم بوده‌اند؛ بنابراین اگر در طول این دهه‌ها وجدان جهانی به درد نیامده اکنون دیگر زنگ خطر برایش به صدا درآمده است. زنگ خطر برای نهادهایی که باید حافظ حقوق کودک باشند، برای رسانه‌هایی که باید صدای بی‌صداها باشند و برای انسان‌هایی که نباید در برابر رنج، بی‌تفاوت بمانند.

روایت‌های پزشکی: اتاق عمل به جای اتاق خبر

دکتر فروز سیدوا؛ جراح آمریکایی روایت کرد که در نخستین روز کاری‌اش در بیمارستان اروپایی غزه، با چهار کودک مواجه شد که همگی با گلوله به سر مجروح شده بودند. در ۱۳ روز بعد، ۹ کودک دیگر با همین نوع زخم‌ها به اتاق عمل آمدند. او گفت: «این‌ها تصادفی نیستند. وقتی در یک بازه کوتاه، کودکان با زخم مشابه به بیمارستان می‌آیند، باید بپرسیم چه کسی دارد هدف می‌گیرد؟»

دکتر میمی سید؛ پزشک اورژانس در بیمارستان‌های ناصر و شهدای اقصی، ۱۸ کودک را با زخم گلوله به سر یا سینه درمان کرد. یکی از قربانیان، دختر چهار ساله‌ای بود که در منطقه اعلام‌شده بشردوستانه، توسط پهپاد هدف قرار گرفت. این پزشک درباره این دختر چهارساله گفت: «نجاتش دادیم، اما سؤال باقی است: چرا کودکی در منطقه امن باید هدف قرار گیرد؟»

دکتر نیک مینارد؛ پزشک جراح از آکسفورد روایت کرد که در یک روز، چهار پسر با زخم گلوله به ناحیه تناسلی به بیمارستان آمدند. او تأکید کرد: «این‌ها نه تصادفی‌اند، نه اشتباه نظامی. این‌ها انتخاب‌اند. انتخابی برای تحقیر، برای نابودی آینده.»

تحلیل پزشکی قانونی: زخم‌هایی که حرف می‌زنند

کارشناسان پزشکی قانونی، با بررسی تصاویر CT و MRI تأکید دارند که زخم‌ها با گلوله‌های نظامی از فاصله دور سازگارند. این زخم‌ها نه حاصل انفجار، بلکه حاصل شلیک مستقیم‌اند. ژنرال بازنشسته هلندی، مارت د کرویف، اعتقاد دارد: «وقتی این تعداد کودک با زخم به سر یا سینه مواجه می‌شویم، دیگر نمی‌توان گفت تصادفی بوده. این‌ها هدف‌گیری عمدی‌اند.»

آمار رسمی: مرگ‌روانه کودکانی که دیده نمی‌شوند

طبق گزارش وزارت بهداشت غزه تا سپتامبر ۲۰۲۵: بیش از ۶۴,۰۰۰ فلسطینی کشته شده‌اند، حدود ۴۰,۰۰۰ کودک جان باخته‌اند، روزانه به‌طور متوسط ۲۸ کودک کشته می‌شوند و بیش از ۲۱,۰۰۰ کودک دچار معلولیت شده‌اند.

این آمار، اگرچه خشک و عددی است، اما هر رقم آن، داستانی انسانی را در خود دارد؛ داستانی از مادری که فرزندش را در آغوش گرفته، فرزندی که به صورت مستقیم با گلوله‌ای هدف گرفته شده و جان خود را از دست داده است. آنچه این گزارش نشان می‌دهد، فراتر از نقض حقوق بشر است؛ این نقض آینده است. کودکان، نماد فردا هستند. هدف‌گیری اسرائیل، نه تنها جنایت جنگی، بلکه حمله‌ای به امید، به رشد و به زندگی است.

پزشکان، در غیاب خبرنگاران (خبرنگارانی که به دلیل بسته بودن مرزها و جلوگیری اسرائیل از ورود آنها به منطقه، راهی برای مخابره واقعیت‌ها ندارند) تبدیل به شاهدان تاریخ شده‌اند. اتاق‌های عمل، به جای اتاق‌های خبر، واقعیت را ثبت کرده‌اند و این واقعیت، تلخ‌تر از هر تیتیر خبری است.

روایت رنج کودکان فلسطینی توسط ناشران غربی

کودکی در تبعید

در جهانی که تصویر کودکان فلسطینی اغلب در قاب‌های خبری تلخ و گذرا محصور می‌شود، برخی نویسندگان و تصویرگران در غرب تلاش کرده‌اند تا این رنج را به زبان ادبیات کودک و نوجوان ترجمه کنند. کتاب‌هایی که نه تنها از درد می‌گویند، بلکه از امید، خاطره، و مقاومت نیز سخن دارند. در این یادداشت، پنج اثر کمترشناخته‌شده را معرفی می‌کنیم که توسط ناشران اروپایی و آمریکایی منتشر شده‌اند و تاکنون در فضای نشر فارسی معرفی نشده‌اند. این آثار، هرچند در فضای نشر فارسی غایب‌اند، می‌توانند دریچه‌ای تازه برای شناخت رنج و مقاومت کودکان فلسطینی باشند. شاید وقت آن رسیده باشد که مترجمان و ناشران ایرانی نیز به سراغ این روایت‌ها بروند؛ روایت‌هایی که از دل تاریکی، نور می‌سازند.

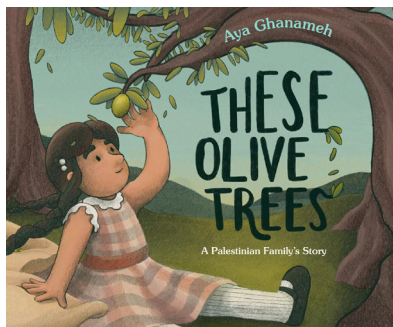
رندوم هاوس. کشور محل چاپ: ایالات متحده آمریکا. سال انتشار: ۲۰۲۳ رده سنی مخاطب: ۳ تا ۵ سال

در اردوگاه نابلس، دختری به نام اوزیب عاشق درختان زیتون است. اما جنگ دوباره فرا می‌رسد و خانواده‌اش مجبور به ترک خانه می‌شوند. اوزیب به درختان زیتون محبوبش قولی جدی می‌دهد: «او قول می‌دهد مراقب باشد که میراث آنها برای نسل‌های آینده زنده بماند.» کتابی شاعرانه درباره پیوند کودک با زمین و خاطره.

آیا غنامه تصویرگر، نویسنده و طراح فلسطینی ساکن امان (اردن) است. آثار او از شیوه‌های تفکر دولت‌محور فاصله می‌گیرد تا صدای مردم عادی را در روایت‌های تاریخی و سیاسی متمرکز کند. اولین کتاب تصویری او، این درختان زیتون، از تجربیات خانواده‌اش الهام گرفته شده است که عشق به سرزمین را در طول دوران کودکی‌اش در تبعید در او پرورش دادند. او که از مدرسه طراحی رود آیلند فارغ‌التحصیل شده است، در حال حاضر در شهر نیویورک مستقر است و در آنجا برای غذا از رستوران‌های عربی هزینه زیادی می‌کند.

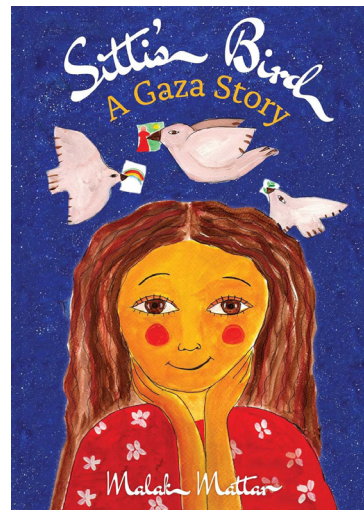
نقاشی‌شده توسط خود مالک، روایتگر تولد یک هنرمند در دل جنگ است.

ملک مطر یک هنرمند فلسطینی اهل غزه است. او نقاشی را از ۱۳ سالگی، در جریان حمله نظامی ۵۱ روزه اسرائیل به غزه در سال ۲۰۱۴ آغاز کرد. او که قادر به ترک غزه نبود، از طریق رسانه‌های اجتماعی به خاطر آثار هنری خود شهرت پیدا کرد و توجه سراسر جهان را به خود جلب کرد. اکنون آثار ملک در نمایشگاه‌هایی در ایالات متحده و اروپا به نمایش گذاشته شده است. «پرند سیتی» اولین کتاب اوست.

■ These Olive Trees

نویسنده و تصویرگر: آیا غنامه. ناشر: انتشارات وایکینگ بوکز، زیرمجموعه پنگوئن

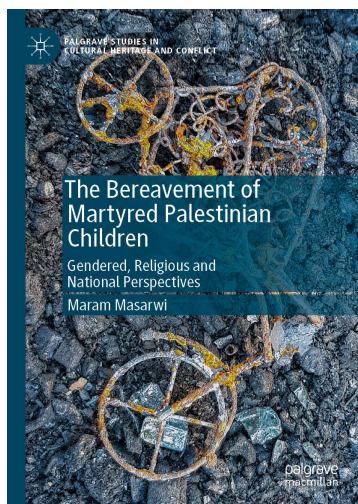

■ Sitti's Bird: A Gaza Story

نویسنده و تصویرگر: ملک مطر. ناشر: انتشارات کروکودیل بوکز، زیرمجموعه گروه انتشاراتی اینترلینک. کشور محل چاپ: ایالات متحده آمریکا. سال انتشار: ۲۰۲۲ رده سنی مخاطب: ۴ تا ۷ سال

مالک، دختری کوچک در غزه، با آغاز بمباران سال ۲۰۱۴ مجبور می‌شود ۵۰ روز در خانه بماند. در این دوران، نقاشی به پناهگاه روحی‌اش تبدیل می‌شود. کتاب با تصاویر

است، برای یافتن پاسخ به خانواده‌اش مراجعه می‌کند. پدربزرگ، مادربزرگ و مادرش او را تشویق می‌کنند که سرزمین مادری‌شان را از دیدگاه متفاوتی ببیند و داستان‌های هر یک از آنها به او کمک می‌کند تا تاریخ مردمش و جایگاه خود را در جهان درک کند.

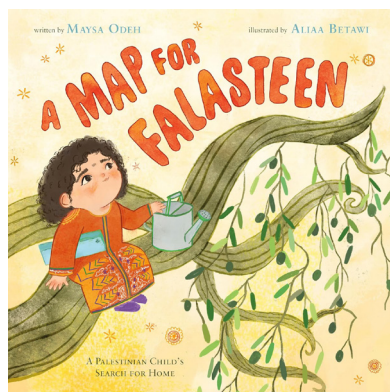
■ The Bereavement of Martyred Palestinian Children

نویسنده: مجموعه‌ای از پژوهشگران.
ناشر: انتشارات اشپریگر. کشور محل چاپ:
آلمان. سال انتشار: ۲۰۲۴ رده سنی مخاطب:
دانشگاهی و تخصصی

این کتاب پدیده سوگواری فردی و جمعی را در جامعه فلسطین بررسی می‌کند. این کتاب می‌کوشد تا از طریق روابط تعاملی بین دین، ملیت و جنسیت، مرزهای گفتمان سوگواری و بزرگداشت را در آن جامعه بررسی کند و نشان دهد که چگونه این عوامل بر شکل‌گیری فرآیند سوگواری برای والدین فلسطینی که فرزندان خود را در انتفاضه دوم (الاقصی) از دست داده‌اند، تأثیر می‌گذارند. در طول پنج فصل کتاب، مرام مساروی بررسی می‌کند که چگونه این مؤلفه‌ها تفاوت‌های رفتاری بین پدران سوگوار و مادران سوگوار را شکل داده‌اند: چه چیزی این تفاوت‌ها را مشخص می‌کند، چگونه ابراز می‌شوند و چگونه توانسته‌اند ویژگی‌های تجربه سوگواری فلسطینیان را شکل دهند.

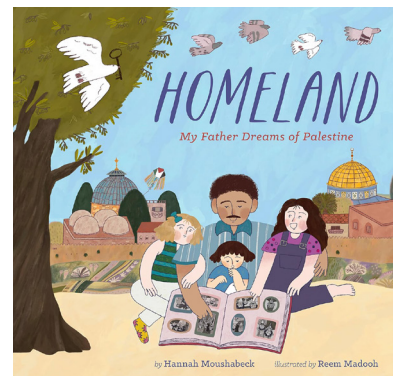
ماساچوست غربی و انگلستان بزرگ شده است. او در سنین جوانی قدرت ادبیات را آموخت. «سرزمین مادری: پدرم رویای فلسطین را در سر می‌پروراند» اولین کتاب تصویری اوست. او در امهرست، ماساچوست در سرزمین‌های ملت‌های پوکوموک و نیپموک زندگی می‌کند.

ریم مدوح تصویرگری اهل کویت با مدرک کارشناسی ارشد در تصویرگری کتاب کودک است. او یک مجموعه‌دار مشتاق کتاب تصویری است و عاشق داستان‌سرایی روایی و گنجاندن فضایی روایی در هنر خود است. در کودکی از گوش دادن به داستان‌های روزهای قدیم از والدین و پدربزرگ و مادربزرگش لذت می‌برد. «سرزمین مادری: پدرم رویای فلسطین را در سر می‌پروراند» اولین کتاب تصویری اوست. او در کویت زندگی می‌کند.

■ A Map for Falasteen: A Palestinian Child's Search for Home

نویسنده: مایسا عوده. تصویرگر: علیا بتاوی. ناشر: هنری هولت و کمپانی. محل چاپ: ایالات متحده آمریکا. سال انتشار: ۲۰۲۴ رده سنی مخاطب: ۳ تا ۸ سال
در مدرسه، فلسطین و همکلاسی‌هایش وظیفه دارند کشورهای زادگاه خانواده‌هایشان را روی نقشه پیدا کنند، اما هر چقدر هم که او جستجو کند، نمی‌تواند فلسطین را پیدا کند. آیا مکانی می‌تواند وجود داشته باشد اگر روی نقشه نباشد؟ فلسطین که گنج شده

■ Homeland: My Father Dreams of Palestine

نویسنده: هانا موشابک. تصویرگر: ریم مادوح. ناشر: انتشارات کرانیکل بوکز. کشور محل چاپ: ایالات متحده آمریکا. سال انتشار: ۲۰۲۳ رده سنی مخاطب: ۴ تا ۸ سال
با نزدیک شدن به زمان خواب، سه دختر جوان مشتاقانه منتظر بازگشت پدرشان هستند تا برایشان داستان‌هایی از سرزمینی دوردست (فلسطین) تعریف کند. از طریق خاطرات پدرشان، شهر قدیمی بیت‌المقدس زنده می‌شود: صدای ضرب آهنگ آرمیوه‌فروشان با فغان‌های برنجی، بوی عرقیله که از پنجره‌ها می‌پیچد و منظره کبوترهایی که به سمت خانه بال می‌زنند. این دختران مهاجر، عشق به جایی را که هرگز در آن نبوده‌اند، خانه‌ای که نمی‌توانند به آن سر بزنند، احساس می‌کنند، اما با پایان یافتن داستان پدرشان، می‌دانند که از طریق خاطرات او، همیشه باز خواهند گشت.

یک خانواده فلسطینی داستان‌های سرزمین مادری خود را در این کتاب مصور زندگینامه‌ای تأثیرگذار، نوشته‌ی هانا موشابک، جشن می‌گیرند. این داستان با تصاویر صمیمانه‌ی ریم مدوح، نامه‌ای عاشقانه به خانه، خانواده و به امید پیدار مردمی است که از مرزها فراتر می‌روند.

هانا موشابک نویسنده، ویراستار و بازاریاب نسل دوم فلسطینی-آمریکایی است که در خانواده‌ای از کتابفروشان و ناشران در

عملکرد نهادهای حقوق بشری اروپایی در قبال کودکان فلسطینی

حمایت یا سکوت؟

در طول دهه‌های گذشته، کودکان فلسطینی همواره در خط مقدم آسیب‌های ناشی از اشغال، جنگ، محاصره و تبعیض قرار داشته‌اند. این میان، نهادهای حقوق بشری بین‌المللی و سازمان‌های وابسته به سازمان ملل متحد، به‌ویژه آن‌هایی که در اروپا مستقر هستند، نقش مهمی در مستندسازی، گزارش‌دهی و گاه امدادرسانی ایفا کرده‌اند، اما پرسش اساسی این است: آیا این نهادها توانسته‌اند از ظرفیت

حقوقی، رسانه‌ای و سیاسی خود برای حمایت مؤثر از کودکان فلسطینی استفاده کنند؟ یا آن‌که در برابر جنایات آشکار، دچار اهمال، محافظه‌کاری یا بی‌عملی شده‌اند؟

نهادهای فعال: از بروکسل تا ژنو

یکی از نهادهای تازه‌تأسیس اما فعال در این حوزه، سازمان «Al-Haq Europe» است. این نهاد حقوق بشری که در سال ۲۰۲۲ بنیان‌گذاری شد، با تمرکز بر پژوهش حقوقی، دادخواهی راهبردی و فعالیت‌های رسانه‌ای، تلاش دارد تا صدای کودکان فلسطینی را به گوش نهادهای اروپایی و افکار عمومی برساند. این سازمان با همکاری نهادهای

مدنی اروپایی، پرونده‌هایی را در دادگاه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی ثبت کرده و خواستار پاسخ‌گویی عاملان نقض حقوق کودک شده است.

در سطح اتحادیه اروپا، «شورای اروپا» و «کمیسیون حقوق بشر اروپا» بارها در بیانیه‌های رسمی، نگرانی خود را نسبت به وضعیت کودکان فلسطینی ابراز کرده‌اند. با این حال، این بیانیه‌ها اغلب فاقد ضمانت اجرایی بوده‌اند و در عمل، تأثیر ملموسی بر رفتار رژیم اسرائیل نداشته‌اند.

کمک‌های بشردوستانه: عددهای بزرگ، تأثیرهای محدود

اتحادیه اروپا و کشورهای عضو آن، از جمله آلمان، فرانسه، سوئد و هلند، از بزرگ‌ترین تأمین‌کنندگان کمک‌های بشردوستانه به فلسطینیان هستند. طبق گزارش رسمی شورای اتحادیه اروپا، از اکتبر ۲۰۲۳ تا سپتامبر ۲۰۲۵، مجموع کمک‌های بشردوستانه اروپا به فلسطین به رقم ۱.۴۴ میلیارد یورو رسیده است. این کمک‌ها شامل غذا، دارو، آب، بهداشت، سرپناه و اقلام آموزشی بوده‌اند و از طریق سازمان‌های بین‌المللی و محلی در غزه و کرانه باختری توزیع شده‌اند.

همچنین اتحادیه اروپا عملیات «پل هوایی بشردوستانه» را راه‌اندازی کرده که طی آن بیش از ۷۶ پرواز حامل کمک‌های اضطراری به غزه ارسال شده است. سه انبار بشردوستانه در مناطق مختلف غزه نیز با حمایت مالی اروپا راه‌اندازی شده‌اند.

اما با وجود این حجم از کمک‌ها، گزارش‌های مستقل نشان می‌دهند که دسترسی کودکان به خدمات درمانی، آموزش، روان‌درمانی و امنیت همچنان به‌شدت محدود است. بسیاری از این کمک‌ها در مسیر توزیع با موانع سیاسی، امنیتی یا اداری مواجه شده‌اند و در مواردی، حتی به مقصد نرسیده‌اند.

نقد عملکرد: سکوت در برابر جنایت

سازمان‌های حقوق بشری اروپایی، از جمله «Human Rights Watch Europe» و «European Centre for Constitutional and Human Rights»، بارها در گزارش‌های خود به نقض حقوق کودکان فلسطینی توسط ارتش اسرائیل اشاره کرده‌اند. با این

کمک‌های میلیاردی
اروپا می‌رسد، اما
صدای کودکان
همچنان در محاصره
می‌ماند

اروپایی، نه تنها ناکارآمدی را نشان می‌دهد، بلکه پرسشی اخلاقی را نیز مطرح می‌کند: آیا این نهادها نمی‌توانند، یا نمی‌خواهند از قدرت خود برای توقف جنایت علیه کودکان استفاده کنند؟ پاسخ به این پرسش، شاید در آینده‌ای نه‌چندان دور، معیار سنجش اعتبار واقعی حقوق بشر در جهان باشد.

منابع

- EU Humanitarian Support for Palestinians – Consilium
- Al-Haq Europe – Human Rights Organisation
- UN Annual Report on Children and Armed Conflict – UN News
- Human Rights Careers – Charities Helping Civilians in Palestine
- B'Tselem – Fatalities Database
- Middle East Eye – Israeli strike kills children sheltering at UN school in Gaza
- Euro-Med Human Rights Monitor – Children in Gaza

حال، این گزارش‌ها اغلب در سطح رسانه‌ای باقی مانده‌اند و به اقدام حقوقی یا سیاسی مؤثری منجر نشده‌اند. در حمله به مدرسه «ابوحسین» در جبلیا، که تحت نظارت سازمان ملل اداره می‌شد، ده‌ها کودک کشته شدند. این حمله، که در رسانه‌های اروپایی چون Middle East Eye و Euro-Med Monitor بازتاب یافت، با وجود مستند بودن، واکنش قاطع و رسمی از سوی نهادهای اروپایی در پی نداشت.

همچنین در گزارش سالانه دبیرکل سازمان ملل درباره کودکان در مناطق جنگی، اسرائیل برای دومین سال پیاپی در فهرست ناقضان حقوق کودک قرار گرفت. اما شورای امنیت و نهادهای اروپایی، هیچ اقدام تنبیهی یا محدودکننده‌ای علیه این رژیم اعمال نکردند.

ظرفیت‌های بلااستفاده

نهادهای حقوق بشری اروپایی، چه دولتی و چه غیردولتی، از ظرفیت‌های گسترده‌ای در حوزه رسانه، حقوق بین‌الملل، دادگاه‌های منطقه‌ای، و افکار عمومی برخوردارند. اما در قبال کودکان فلسطینی، این ظرفیت‌ها اغلب بلااستفاده مانده‌اند یا در قالب بیانیه‌های نمادین خلاصه شده‌اند. در حالی‌که کودکان فلسطینی هر روز با خطر مرگ، آوارگی، بازداشت، سوءتغذیه و محرومیت از آموزش مواجه‌اند، سکوت یا محافظه‌کاری نهادهای

محمد مهدی سیدناصری؛ حقوقدان و پژوهشگر حقوق کودک نوشت

نقض بنیادین حقوق کودکان مظلوم فلسطینی در جنگ غزه

دارد. حال سوال این است که تعهدات اسرائیل (به عنوان عضو) ذیل کنوانسیون حقوق کودک جهت حمایت از حقوق کودکان فلسطینی چیست؟ با گذشت بیش از چهار روز از حمله اسرائیل به غزه، صندوق کودکان ملل متحد (یونیسف) گزارش داد که تاکنون در جنگ غزه بیش از شانزده هزار کودک کشته و سه هزار و ۵۴۰ کودک دیگر زخمی شده‌اند. هزاران کودک فلسطینی به کمک‌های بشردوستانه نیاز دارند، زیرا همچنان از عواقب مرگبار یک جنگ بی‌رحمانه رنج می‌برند. از زمان تشدید جنگ، به‌طور متوسط روزانه بیش از چهار کودک کشته یا مجروح شدند و این فقط آماری است که سازمان ملل متحد توانسته است آن را تأیید کند. آقای انتونیو گوتش دیرکل ملل متحد ابراز نگرانی کرده است که اقدامات اخیر اسرائیل تنها به نقض بیشتر قواعد حقوق بشر و حقوق بین‌الملل بشردوستانه دامن می‌زند. او همچنین می‌افزاید: «درحالات این مدت شاهد رکورد شکنی بی‌سابقه در مورد کشتار فلسطینیان در کرانه باختری و قدس شرقی بودیم و این وضعیت همچنان در حال افزایش یافتن است که بخش قابل توجهی از این قربانیان کودکان هستند.» ایشان همچنین خواستار پایان بخشیدن به تشدید تنش‌های غیرمنطقی شد و از رهبران طرفین خواست فوراً جهت حل مناقشه مابین خود تلاش کنند و اشاره کرده‌اند که از زمان پایان انتفاضه دوم در سال (۲۰۰۵) میلادی، حملات چهار روز اخیر مرگبارترین حملات در کرانه باختری شناخته می‌شود، در همین راستا کمیته حقوق کودک ملل متحد در اول نوامبر (۲۰۲۳) بیانیه‌ای را صادر و در آن از رنج عمیق کودکان ابراز ناامیدی کرد. این کمیته همچنین تشدید حملات اسرائیل علیه اهداف غیرنظامی در نوار غزه را که منجر به کشته شدن بیش از ۱۶۰۰۰ کودک از هفتم اکتبر به بعد شده است، به شدت محکوم کرد. این کمیته خواستار آتش بس فوری و پایان دادن به آسیب‌های ویرانگری شد که به زندگی کودکان در سرزمین‌های اشغالی فلسطین وارد آمده است و همچنین می‌افزاید که آتش بس باید سرآغازی جهت برقراری صلح عادلانه و پایدار در منطقه باشد تا کلیه کودکان بتوانند از تمام حقوق و شرایط رشد خود که پاسخگوی کرامت ذاتی آنها به عنوان انسان است، به طور کامل بهره‌مند شوند.

پرسشی که پیش می‌آید این است که آیا کنوانسیون حقوق کودک به صورت خاص حمایت‌هایی را برای کودکان در مخاصمات مسلحانه در نظر گرفته است یا خیر؟ براساس این کنوانسیون کلیه کشورهای عضو باید به اجرای آن پایبند باشند و اسرائیل نیز به آن پیوسته و متعهد است و باید آن را اجرا کند. در این کنوانسیون در بندهایی به‌طور خاص به موضوع حمایت از کودکان اشاره شده است؛ به عنوان مثال در ماده (۶) به صراحت بر حق ذاتی زندگی کودکان تأکید شده و در ماده (۱۹) نیز به جلوگیری در خشونت

دنیای کودکان فراتر از همه مرزهای جغرافیایی و سیاست‌های جهان بزرگسالان است. حقوق کودکان را باید در زمره قواعدی دانست که نقض آنها از سوی هیچ دولت و گروهی پذیرفته نیست. چه در صلح و چه در جنگ، کودکان از حقوق خاصی برخوردارند که هیچ دولتی در داخل مرزهای جغرافیایی و ایدئولوژیک خود، حق تعرض و نادیده گرفتن آنها را ندارد. به همین دلیل است که حمایت‌های حقوقی از کودکان در اسناد بین‌المللی مبتنی بر حقوق بشر و حقوق بشردوستانه حاکم بر مخاصمات مسلحانه مورد تأکید قرار گرفته است. سازمان ملل متحد ۶ مورد نقض فاحش حقوق کودکان در مخاصمات مسلحانه را مورد شناسایی قرار داده که عبارتند از: «کشتن و معلول ساختن کودکان»، «سربرداری کودکان و استخدام آنان در مخاصمات مسلحانه»، «حمله به مدارس و بیمارستان‌ها»، «سوء استفاده و بهره‌کشی جنسی از کودکان»، «ربودن کودکان» و «محرومیت کودکان از دسترسی به کمک‌های بشردوستانه».

کودکان غزه روزهای کابوس‌واری را از هفتم اکتبر (۱۵ مهرماه) می‌گذرانند؛ آنها طی یک ماه گذشته به‌صورت مداوم زیر بمباران اسرائیل قرار داشته و زندگی را در شرایط جنگی گذرانده‌اند. این کودکان در هفته‌های اخیر در مدارس ساکن بوده و جیره‌بندی غذا و آب را تجربه کردند. آنچه در غزه بر کودکان می‌گذرد، نقض حقوق بین‌الملل و حقوق بشردوستانه بین‌المللی است؛ جنایت‌های وارد شده بر کودکان غزه نقض واضح و آشکار کنوانسیون حقوق کودک است.

خانم فرانچسکا آلبانزه گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در مورد سرزمین‌های اشغالی فلسطین در گزارش خود مورخ ۲۰ اکتبر ۲۰۲۳ میلادی؛ اسرائیل را به عنوان یکی از طرفین کنوانسیون حقوق کودک و قدرت اشغالگر در سرزمین‌های اشغالی فلسطین، موظف دانست که طبق ماده سوم کنوانسیون، مصالح عالی‌کلیه کودکان تحت صلاحیت خود را در اولویت قرار دهد. با این حال، اسرائیل کودکان فلسطینی را در معرض آسیب‌های جسمی و روانی شدید قرار می‌دهد و ترس‌ها و چالش‌هایی را بر آنها وارد می‌کند که هیچ کودکی نباید تحمل‌شان کند. عدم پاسخگویی در قبال اقدامات اسرائیل، نادیده گرفتن تعهدات بین‌المللی و نقض حقوق بین‌الملل است، ماده ۳۸ کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۸۹ تأکید می‌کند که در مخاصمات مسلحانه باید از کودکان حمایت ویژه به عمل آید. بالاترین تعداد دولت‌های عضو در یک معاهده حقوق بشری، به کنوانسیون حقوق کودک تعلق دارد. یعنی ۱۹۶ دولت عضو این کنوانسیون هستند درحالی‌که اعضای سازمان ملل متحد ۱۹۳ عضو (دولت) دارد. این موضوع نشان‌دهنده اهمیت جهانی کنوانسیون حقوق کودک است که به حمایت‌های خاص از کودکان اختصاص

نرخ ناامنی غذایی، نقض حق کودکان برای داشتن استانداردهای مناسب زندگی مطابق با ماده (۲۷) کنوانسیون حقوق کودک ملل متحد و نقض حق بر سلامت کودکان از طریق هدف قرار دادن تاسیسات آب، فاضلاب و امکان ابتلای کودکان به بیماری‌ها براساس ماده (۲۴) همان کنوانسیون می‌شود. حدود ۲/۲ میلیون نفر دسترسی عادی خود نسبت به آب پاکیزه را از داده‌اند که بیش از یک میلیون نفر این افراد کودکان هستند. این کمبود آب و غیر بهداشتی بودن آن، خطر ابتلا به بیماری‌های مزمن را افزایش می‌دهد که یکی از دلایل اصلی کشته شدن کودکان است. تشدید حملات اسرائیل به غزه همچنین به حق بر امنیت و حق بر آموزش کودکان غزه نیز آسیب وارد کرده است؛ در حال حاضر مدارس غزه به عنوان پناهگاه مورد استفاده قرار می‌گیرند، هرچند که این اماکن دیگر از بمباران‌های رژیم صهیونیستی نیز در امان نیستند و براساس ماده (۲۸) کنوانسیون حقوق کودک، دسترسی کودکان به آموزش باید تضمین شده و نقض نشود.

هم‌اکنون شرایط کودکان فلسطینی تلخ و تکان‌دهنده است که باید تدبیری جدی از طرف دولت‌های طرف خصامه و جامعه جهانی علی‌الخصوص سازمان ملل متحد صورت گیرد. آنچه در غزه دیده می‌شود این است که هیچ‌کدام از مواد کنوانسیون حقوق کودک ملل متحد توسط اسرائیل رعایت نشده و حقوق کودکان غزه به شدت نادیده گرفته شده است. همچنین میزان خشونت در این جنگ علیه کودکان به گونه‌ای است که خشونت از نظر کمی و کیفی در بدترین شکل ممکن در حال رخ دادن است و زندگی آنها را تحت الشعاع قرار داده است. طبق ماده (۴۵) کنوانسیون حقوق کودک، کمیته حقوق کودک ملل متحد می‌تواند به مجمع عمومی ملل متحد درخواست رسیدگی به وضعیت کودکان را مطرح کند. همچنین در بند (پ) ماده (۴۵) این کنوانسیون آمده است که دبیرکل می‌تواند درخواست کند تا موضوعات خاص از جمله وضعیت کودکان مورد توجه قرار گیرد. درباره ضمانت اجرایی این کنوانسیون نیز می‌توان به تعهدات دولت‌ها اشاره کرد که در صورت عدم رعایت تعهدات کنوانسیون، اعتماد جهانی نسبت به این دولت‌ها از بین می‌رود.

سازمان ملل باید نسبت به اجرا تعهدات کنوانسیون، نه در حد تعارف، بلکه به طور جدی حساسیت داشته باشد و به طور مشخص به اسرائیل فشار بیاورد که خشونت علیه کودکان را متوقف کند. در اقدامی دیگر دبیرکل سازمان ملل می‌تواند با اضافه کردن اسرائیل در لیست شرمساری ملل متحد به جهت کشتار بی‌رحمانه کودکان در غزه و با انتشار این لیست، اسرائیل را مجبور کند تا در چشم جهان، رفتار خود را تغییر دهد. در آخر باید گفت اسرائیل به عنوان یکی از طرفین کنوانسیون حقوق کودک و قدرت اشغالگر در سرزمین‌های اشغالی فلسطین، موظف است که مصالح عالی‌کلیه کودکان را در اولویت قرار دهد و به تعهدات خود ذیل این کنوانسیون جهت حمایت و تضمین حقوق کودکان در غزه عمل کند. ترومای ناشی از جنگ برای کودکان تا نسل‌ها می‌تواند ادامه یابد؛ کودکان امیدهای فردای جهان هستند و دولت‌ها با همکاری یکدیگر می‌توانند آینده بهتری برای هر کودکی که در جنگ و بحران زندگی می‌کند بسازند. این کودکان امروز هستند که جنگ، همه جوانب حال و آینده زندگی آنان را تهدید می‌کند و ما بزرگسالان می‌بایست به رسالت خود نسبت به آنان بیشتر اندیشیده و چاره‌جویی شود.

و دسترسی به امکانات اولیه زندگی پرداخته شده است. در یکی از مهمترین مواد این کنوانسیون (بند یک ماده ۳۸) نوشته شده: «کشورهای عضو متعهد می‌شوند، هنگام مخاصمات مسلحانه‌ای که با کودکان ارتباط پیدا می‌کند، مقررات حقوق بین‌الملل بشردوستانه قابل اعمال را محترم بشمارند و احترام به مقررات مذکور را تضمین کنند.»

تهدید سلامت جان و روان کودکان در طول مخاصمات مسلحانه به دلیل عدم توانایی آنها در حفاظت از خود و ضعف قوای بدنی چند برابر خطری است که بزرگسالان غیرنظامی را هم مورد تهدید قرار می‌دهد. یک اصل مقرر در حقوق بین‌الملل بشردوستانه وجود دارد که قواعد حاکم بر زمان جنگ را بیان می‌کند. این اصل عام یک اصل حیاتی و بنیادین در این مجموعه است. اصل تفکیک میان نظامیان و غیرنظامیان و تفکیک میان اموال نظامی و اموال غیرنظامی همان اصل بنیادین است. کودکان نیز طبیعتاً در گروه غیرنظامیان قرار دارند و استفاده از کودکان زیر ۱۵ سال به عنوان رزمنده در مخاصمات ممنوع است. بنابراین کودکان از قاعده عام ممنوعیت حمله به افراد غیرنظامی نیز برخوردار می‌شوند. اهمیت این اصل بنیادین قاعده اول عرفی قواعد حقوق بشردوستانه که توسط کمیته بین‌المللی صلیب سرخ منتشر شده در بردارنده همین اصل است و تاکید می‌شود که این اصل در کلیه مخاصمات اعمال می‌شود. این قاعده مقرر می‌کند که طرفین درگیری همواره باید میان افراد غیرنظامی و رزمندگان تفکیک قائل شوند. حملات تنها می‌تواند علیه رزمندگان اعمال شود و نباید متوجه افراد غیرنظامی باشد. این موضوع در حقوق بین‌الملل نیز ذکر شده است و به صورت مشخص در مواد (۴۸) و بندهای ۲ مواد (۵۱) و (۵۲) پروتکل‌های اول الحاقی (۱۹۷۷) درج شده‌اند و منظور از این پروتکل، پروتکل اول الحاقی به کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو که ناظر بر مخاصمات مسلحانه بین‌المللی است. باتوجه به اینکه اسرائیل ادعا می‌کند که این منازعه مسلحانه، غیربین‌المللی است که باید گفت که ممنوعیت حمله به غیرنظامیان در بند دوم ماده (۱۳) پروتکل دوم الحاقی (۱۹۷۷) که ناظر بر مخاصمات مسلحانه غیربین‌المللی است نیز مورد تاکید قرار گرفته است.

اقدامات روا داشته توسط اسرائیل با کودکان در غزه تماماً نقض کلیه قواعد حقوق بین‌الملل بشردوستانه و حقوق بشر است. با بمباران بی‌امان مناطق مسکونی و قطع برق در غزه باعث شده تا بیمارستان‌ها بی‌برق بمانند و نوزادان در انکوباتورها و بیماراران سالمند در اتاق‌ها بدون دسترسی به اکسیژن در معرض خطر قرار گیرند و خانواده‌ها در غزه برای دسترسی به آب سالم با مشکل مواجه باشند. یونیسف ضمن ابراز نگرانی شدید از وضعیت کودکان در غزه، اظهار کرد که این منطقه به گورستان هزاران کودک تبدیل شده است و به طرز شگفت‌انگیزی شمار کودکان کشته شده در غزه در حال افزایش است. با وجود این، تهدید علیه کودکان در غزه فراتر از بمب و موشک است؛ بیش از یک میلیون کودک در غزه با بحران آب آشامیدنی سالم مواجه هستند و مرگ‌ومیر کودکان به‌ویژه نوزادان به دلیل کم‌آبی یک تهدید بزرگ است. حدود ۴۴ درصد از کل جمعیت فلسطین و ۴۷ درصد از جمعیت ۲/۳ میلیون نفری نوار غزه کودک هستند؛ به همین دلیل آغاز دور جدید حملات اسرائیل نگرانی گسترده‌ای درباره نقض حقوق بشر به‌ویژه حقوق کودکان ایجاد کرده است. وخامت بحران در غزه سبب تشدید نگرانی‌ها درباره نقض شدیدتر حقوق کودکان در این منطقه شده است، زیرا این وضعیت منجر به افزایش

Palestinian territories. The committee further emphasized that the ceasefire must mark the beginning of a fair and sustainable peace in the region, one in which all children can fully enjoy their rights and live in conditions that uphold their inherent human dignity.

Legal Framework and Escalating Violations

Due to their inability to protect themselves and their physical vulnerability, children face health and mental health risks during armed conflict that far exceed those faced by adult civilians. A core principle of international humanitarian law governs the conduct of war: the principle of distinction between combatants and civilians, and between military and civilian property. This principle is vital and foundational. Children, by nature, fall within the civilian category, and the use of children under the age of 15 as combatants is strictly prohibited. Therefore, children are protected under the general prohibition against targeting civilians.

The importance of this principle is reflected in the first set of customary rules of humanitarian law published by the International Committee of the Red Cross, which emphasizes its applicability to all hostilities. According to this rule, parties to a conflict must always distinguish between civilians and combatants. Attacks may only be directed at combatants and must not target civilians.

This principle is also enshrined in international law, specifically in Article 48 and in paragraphs 2 of Articles 51 and 52 of the First Additional Protocol (1977) to the Geneva Conventions, which applies to international armed conflicts. Given that Israel claims the situation constitutes an armed conflict, the prohibition against attacks on civilians is also emphasized in Article 13 of the Second Additional Protocol (1977), which applies to non-international armed conflicts.

Israel's actions toward children in Gaza violate all principles of international humanitarian and human rights law. The relentless bombardment of residential areas and widespread power outages have severely impaired hospitals. Infants in incubators and elderly patients are at risk due to lack of oxygen, and families struggle to access safe drinking water.

UNICEF has expressed grave concern over the situation, stating that Gaza has become a cemetery for thousands of children, with the death toll continuing to rise. Yet the threats to children in Gaza go beyond bombs and rockets. More than one million children face a crisis in access to clean drinking water, and infant deaths due to dehydration are a major concern.

Children make up approximately 44% of the total Palestinian population and 47% of Gaza's 2.3 million residents. The renewed Israeli attacks have therefore raised serious concerns about human rights violations, particularly those affecting children.

The worsening crisis in Gaza has intensified fears of further violations of children's rights. These include increased food insecurity, which violates children's right to an adequate standard of living under Article 27 of the Convention on the Rights of the Child, and the right to health under Article 24, which is compromised by attacks on water and sewage infrastructure and the spread of disease.

Approximately 2.2 million people have lost normal access to clean water, including over one million children. This lack of safe water increases the risk of chronic illness and is a major contributor to child mortality.

The escalation of Israeli attacks has also undermined children's right to safety and education. Schools in Gaza are currently being used as shelters, but these facilities are no longer safe from bombardment. According to Article 28 of the Convention on the Rights of the Child, access to education must be guaranteed and protected, even during conflict.

The conditions facing Palestinian children are now bitter and shocking, and must be taken seriously by the governments involved in the conflict and by the international community, especially the United Nations. What is happening in Gaza shows that Israel has failed to respect the provisions of the Convention on the Rights of the Child, and the rights of Gaza's children have been gravely ignored.

The scale of violence against children in this war is both quantitatively and qualitatively overwhelming, casting a shadow over their lives. According to Article 45 of the Convention, the UN Committee on the Rights of the Child may refer matters to the UN General Assembly. Paragraph (c) of the same article allows the Secretary-General to request specific investigations, including those concerning the status of children.

If governments fail to fulfill their obligations under the Convention, global trust in their commitment to human rights will erode. The United Nations must respond not with platitudes, but with concrete pressure on Israel to end violence against children.

One possible measure is for the UN Secretary-General to add Israel to the UN's "list of shame" for the brutal killing of children in Gaza and to make this designation public. As a party to the Convention on the Rights of the Child and an occupying power in Palestinian territories, Israel is obligated to prioritize the best interests of all children and to fulfill its responsibilities under the Convention to protect and guarantee their rights.

The trauma of war can have lasting effects on children. They are the hope of tomorrow's world, and governments must work together to build a better future for every child living in war and crisis. These children face threats to every aspect of their lives and futures and we, as adults, must think more deeply and act more urgently.

Mohammad Mehdi Seyed Naseri Lawyer and Researcher of Children's Law

Fundamental Violations Against Oppressed Palestinian Children in the Gaza War

The world of children transcends all geographical boundaries and the policies of the adult world. Children's rights must be regarded as universal principles that no government or group can reject. Whether in times of peace or war, children possess inherent rights that no government, regardless of its geographical or ideological borders, has the authority to violate or ignore. This is why legal protection for children under international human rights and humanitarian law has been strongly emphasized.

The United Nations has identified six grave violations of children's rights in armed conflicts:

1. Killing and maiming of children
2. Recruitment and use of children in armed conflict
3. Attacks on schools and hospitals
4. Sexual violence against children
5. Abduction of children
6. Denial of humanitarian access to children

Since October 7, children in Gaza have been living through a nightmare. They have been continuously bombarded by Israel over the past month and forced to survive under war conditions. Many have taken refuge in schools and endured severe shortages of food and water. What is unfolding in Gaza constitutes a violation of international law and international humanitarian law. The crimes committed against Gaza's children are a clear breach of the Convention on the Rights of the Child.

Ms. Francesca Albanese, the UN Special Rapporteur on the occupied Palestinian territories, stated in her report dated October 20, 2023, that Israel, being a party to the Convention on the Rights of the Child is obligated to uphold the rights of all children under its jurisdiction, including those in occupied Palestinian territories. According to Article 3 of the Convention, the best interests of the child must be a primary consideration. However, Israel continues to expose Palestinian children to severe physical and psychological harm, instilling fear and trauma that no child should ever endure.

Failure to respond to Israel's actions amounts to ignoring international obligations and violating international law.

Article 38 of the 1989 Convention on the Rights of the Child emphasizes that special protection and assistance must be provided to children affected by armed conflict. The Convention on the Rights of the Child has the highest number of member states of any human rights treaty, 196 countries, while the United Nations itself has 193 member states. This reflects the global significance of the Convention and its dedication to the specific protection of children.

The question now is: What are Israel's obligations, as a member of the Convention, to protect the rights of Palestinian children?

More than forty days after the Israeli invasion of Gaza, the United Nations Children's Fund (UNICEF) reported that over 16,000 children had been killed and 3,540 others injured in the war. Thousands of Palestinian children are in urgent need of humanitarian aid, as they continue to suffer the deadly consequences of a brutal conflict. Since the escalation of the war, more than four children have been killed or injured daily, based only on the figures the United Nations has been able to verify.

UN Secretary-General António Guterres expressed deep concern, stating that Israel's recent actions are in clear violation of human rights and international humanitarian law. He added: "During this period, we have witnessed an unprecedented number of Palestinian deaths in the West Bank and East Jerusalem, with a significant portion of the victims being children."

He called for an immediate end to the escalation of irrational tensions and urged leaders on both sides to resolve the conflict. He noted that since the end of the Second Intifada in 2005, the recent forty-day attacks have been recognized as the deadliest assault on the West Bank.

In November 2023, the United Nations issued a statement expressing deep frustration over the suffering of children. The committee strongly condemned Israeli attacks on civilian targets in the Gaza Strip, which resulted in the deaths of more than 16,000 children since October 7. It called for an urgent ceasefire and an end to the devastating harm inflicted on children in the occupied

The Performance of European Human Rights Institutions Towards Palestinian Children

Support or Silence?

Over the past decades, Palestinian children have consistently been at the forefront of suffering caused by occupation, war, siege, and discrimination. In this context, international human rights institutions and United Nations-affiliated organizations, especially those based in Europe, have played an important role in documentation, reporting, and at times, humanitarian relief. But the essential question is: Have these institutions been able to use their legal, media, and political capacities to effectively support Palestinian children? Or have they, in the face of blatant crimes, fallen into negligence, conservatism, or inaction?

Active Institutions: From Brussels to Geneva

One of the newly established yet active institutions in this field is the Al-Haq Europe organization, based in Brussels. Founded in 2022, this human rights entity focuses on legal research, strategic litigation, and media activities, aiming to bring the voices of Palestinian children to European institutions and public opinion. In cooperation with European civil agencies, the organization has filed cases in regional and international courts and has called for accountability from those responsible for violating children's rights.

At the EU level, the Council of Europe and the European Commission on Human Rights have repeatedly expressed concern over the situation of Palestinian children in official statements. However, these statements have often lacked enforcement mechanisms and, in practice, have had no tangible impact on the behavior of the Israeli regime.

Humanitarian Aid: Large Numbers, Limited Impact

The European Union and its member states including Germany, France, Sweden, and the Netherlands are among the largest providers of humanitarian aid to Palestinians. According to the official report of the EU Council, from October 2023 to September 2025, total European humanitarian aid to Palestine reached €1.44 billion. This aid includes food, medicine, water, health services, shelter, and educational supplies, distributed through international and local organizations in Gaza and the West Bank.

The EU also launched a "humanitarian air bridge" operation, sending more than 76 emergency aid flights to Gaza. Three humanitarian warehouses have been

established in different areas of Gaza with European financial support.

Yet despite this volume of aid, independent reports show that children's access to healthcare, education, psychotherapy, and security remains severely limited. Many of these aid efforts have faced political, security, or administrative obstacles during distribution, and in some cases, have not even reached their intended destinations.

Criticism of Performance: Silence in the Face of Crime

European human rights organizations, including Human Rights Watch Europe and the European Center for Constitutional and Human Rights, have repeatedly cited violations of Palestinian children's rights by the Israeli military in their reports. However, these reports often remain at the media level and have not led to effective legal or political action.

In the attack on the Abu Hussein School in Jabalia, operated under UN supervision, dozens of children were killed. Although this attack was documented and covered by European media outlets such as Middle East Eye and Euro-Med Monitor, it received no decisive or official response from European institutions.

Furthermore, in the UN Secretary-General's annual report on children in conflict zones, Israel was listed among violators of children's rights for the second consecutive year. Yet the Security Council and European institutions took no punitive or restrictive measures against the regime.

Unused Capacities

European human rights institutions, both governmental and non-governmental, possess extensive capacities in media, international law, regional courts, and public advocacy. But in the case of Palestinian children, these capacities have often remained unused or reduced to symbolic statements. While Palestinian children face daily threats of death, displacement, detention, malnutrition, and deprivation of education, the silence or conservatism of European institutions not only reflects ineffectiveness but also raises an ethical question: Are these institutions unable, or unwilling, to use their power to stop crimes against children?

The answer to this question may, in the not-too-distant future, become a benchmark for assessing the true credibility of human rights in the world.

Homeland: My Father Dreams of Palestine

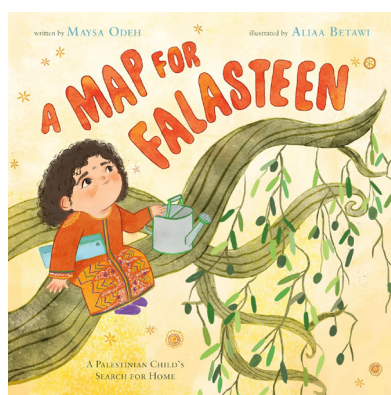
Author: Hannah Moushabeck
Illustrator: Rim Madwah
Publisher: [Publisher name not verified]
Country of Printing: United States of America
Release Year: 2023
Age Category: 4 to 8 years

As bedtime approaches, three young girls eagerly await their father's stories about Palestine. Through his memories, the city of Jerusalem comes alive: the rhythmic beat of the juice seller's cups, the fragrant air drifting through the windows, and the pigeons perched on rooftops. Though the children have never been to Palestine, they feel a deep love for a home they've never seen. And through their father's stories, they know they will always return—through memory.

A Palestinian family celebrates its heritage in this touching biography written by Hannah Moushabeck, accompanied by heartfelt illustrations from Rim Madwah. It is a letter from home, a tribute to family, and a beacon of hope for people beyond borders. Hannah Moushabeck is a second-generation Palestinian-American writer, editor, and marketer who grew up in a family of booksellers in Massachusetts and England. From a young age, she discovered the power of literature. *Homeland: My Father Dreams of Palestine* is her

first visual book. She currently lives in Amherst, Massachusetts, on the lands of the Pocumtuc and Nipmuc nations.

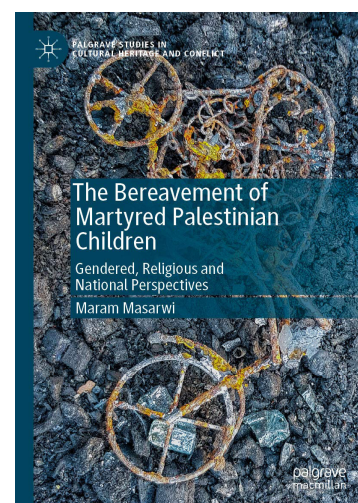
Rim Madwah is a Kuwaiti illustrator with a master's degree in children's book design. He is an avid book collector who loves narrative storytelling and incorporating space and emotion into his art. As a child, he enjoyed listening to stories from his parents and grandparents. *Homeland: My Father Dreams of Palestine* is his first illustrated book. He lives in Kuwait.

A Map for Falasteen: A Palestinian Child's Search for Home

Author: Maysa Odeh
Illustrator: Betawi
Publisher: Henry Holt and Company, a division of Macmillan Publishers
Country of Printing: United States of America
Release Year: 2024
Age Category: 3 to 8 years

At school, Falasteen and her classmates are asked to locate their families on a map. But no matter how hard she searches, she cannot find Palestine. Can a place exist if it's not on the map? Confused, Falasteen turns to her family for answers. Her grandfather, grandmother, and mother each help her see their homeland from a different perspective, guiding her to understand the history of her people.

The Bereavement of Martyred Palestinian Children

Author: A Collection of Researchers
Publisher: Springer Nature
Country of Printing: Germany
Release Year: 2024
Age Category: Academic and Specialist

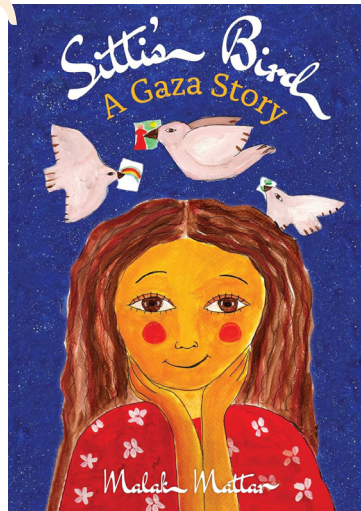
This book examines the phenomenon of individual and collective mourning in Palestinian society. It explores the boundaries of grief and commemoration through the lenses of interpersonal relationships, national identity, and gender. The book analyzes how these factors shape the mourning process for Palestinian parents who lost children during the Second Intifada. Across five chapters, it investigates the behavioral differences between grieving fathers and mothers what causes these differences, how they are expressed, and how they contribute to the unique characteristics of Palestinian mourning.

Narrative of Palestinian Children's Suffering by Western Publishers A Child in Exile

In a world where the image of Palestinian children is often confined to fleeting newsletters, some writers and illustrators in the West have attempted to translate this suffering into the language of children and adolescents books that not only speak of pain but also of hope, memory, and resistance. In this note, we introduce five notable works published by European and American publishers that have been referenced in Persian literary circles. These works, through imagery and narrative, pull the Palestinian child from the heart of war, displacement, and occupation. Though largely absent from the Persian publishing space, they offer a new window into the suffering and resilience of Palestinian children. It may be time for Iranian translators and publishers to take initiative narratives that shine light into the depths of darkness.

Sitti's Bird: A Gaza Story

Writer and Illustrator: Malak Matar

Publisher: Crocodile Books, an imprint of Interlink Publishing Group

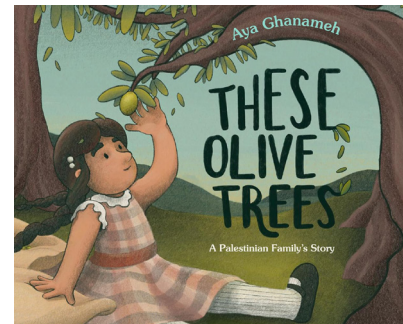
Country of Printing: United States of America

Release Year: 2022

Age Category: 4 to 7 years

Malak, a young girl in Gaza, is forced to stay home for 50 days as the bombing begins in 2014. During this period, painting becomes her refuge. The book, illustrated by Malak herself, narrates the birth of an artist in the heart of war.

Malak Matar is a Palestinian artist from Gaza. She began painting at the age of thirteen during the 50-day Israeli military assault on Gaza in 2014. Unable to leave Gaza, she gained popularity through social media for her artwork and attracted global attention. Her works are now exhibited in galleries across the United States and Europe. Sitti's Bird is her first book.

These Olive Trees

Writer and Illustrator: Aya Ghanameh

Publisher: Viking Books, an imprint of Penguin Random House

Country of Printing: United States of America

Release Year: 2023

Age Category: 3 to 5 years

At the Nablus camp, a girl named Oraib loves olive trees. But war returns, and her family is forced to leave their home. She makes a heartfelt promise to her beloved olive trees: to ensure their legacy survives. A poetic book about the bond between a child and memory.

Aya Ghanameh is an illustrator, writer, and designer living in Jordan. Her work departs from state-centered narratives and focuses on amplifying the voices of ordinary people in historical and political contexts. These Olive Trees, her first visual book, is inspired by her family's experiences and their love for the land during her childhood in exile. A graduate of the School of Design at River Island, she is currently based in New York City, where she spends much of her time exploring Arabic restaurants.

International Doctors' Report on the Targeting of Palestinian Children by the Israeli Military

The War Against the Future

In contemporary history, wars have always had silent victims children who died not on the battlefield but in their mother's arms, on the way to school, or in temporary shelters. But what has occurred in Gaza's recent war goes beyond "side casualties." The Dutch newspaper *de Volkskrant*, citing international doctors' accounts, unveiled a worrying pattern in the recent Gaza war: targeted shootings of children, with precision enabled by advanced weaponry.

Relying on medical data, personal testimonies, and field evidence, the report attempted to analyze the dimensions of this new pattern and how Palestinian children have become military targets of the Israeli army instead of growing up in safety. Doctors, using scientific evidence, demonstrated that in this war, children were not collateral victims but direct targets. So if the global conscience has been silent for decades, the alarm must now sound an alarm for institutions that should be child-friendly, for media that must raise their voice, and for people who must not remain indifferent to suffering.

Medical Stories: The Operating Room Instead of the Newsroom

Dr. Firouz Sidwa, an American surgeon, said that on his first day of collaboration at the European Hospital in Gaza, he encountered four children who had been shot dead. In the following seven days, five more children arrived at the operating room with the same type of wounds. "They are not random," he said. "When, in a short period of time, children with the same wounds come to the hospital, we have to ask: Who is targeting them?"

Dr. Mimi Sayed, an emergency physician at Nasser and Mashhad Hospitals, treated four children with bullet wounds to the head or chest. One of the victims was a four-year-old girl targeted by a UAV in a humanitarian zone. "We saved her," she said, "but the question remains: Why should a child be targeted in a safe area?"

Dr. Nick Minard, a surgeon from Oxford, reported that in one day, four boys came to the hospital with bullet wounds. "These are neither accidental nor military

mistakes," he said. "These are choices a choice to humiliate, to destroy the future."

Forensic Medicine Analysis: Wounds That Speak

Forensic experts insist that the wounds are consistent with military-grade bullets fired from a distance. The injuries are not the result of explosions but of direct gunfire. "When we are facing wounds to the head or chest," one expert said, "we can no longer call this incidental. These are deliberate acts of targeting."

Official Statistics: Daily Deaths of Children Who Are Not Seen

According to the Gaza Ministry of Health, by September 1: More than 1.2% of Palestinians have been killed, approximately 4.1% of those killed were children, an average of two children were killed daily, and more than 1.2% have been disabled.

These statistics, though dry and numerical, contain within them countless stories a mother embracing her child, a child directly targeted by a bullet and losing their life. What this report reveals goes beyond human rights violations; it is a violation of the future. Children are the symbol of tomorrow. Israel's targeting is not only a crime it is an assault on hope, growth, and life itself.

Doctors have become witnesses to history in the absence of reporters reporters who are unable to transmit facts from the area due to Israel's blockade and restrictions on entry. The operating rooms, instead of newsrooms, have recorded reality and it is more bitter than any headline.

The Phoenixes Amidst the Fire

Taherah Shahmohammadi, a psychotherapist, writer, and translator in the field of child and adolescent psychology with works such as *Salvation Ship*, *What Are We Like?*, *What Color Are We?*, and the *Citizen Culture and Law Teaching Collection* (*I Love Myself, Don't Touch Me*, *Long Live Citizenship*) narrates the suffering of children in Gaza during the recent war in a heartfelt note.

It does not matter to the children where they are whether in the backdrop of occupied land or within the complex equations of distant powers, They look at each other they play they laugh. There is only one thing that silences them: hunger. Hunger that, in recent days, has even claimed the lives of their fathers and mothers.

This may be a kind of game for the oppressed children of Gaza, a game between surviving with hunger and seeking humanitarian aid, which often does not arrive in time or is denied altogether.

Gaza is a strange place, where the functioning of many things differs from the rest of the world. For example, hospitals and schools places that should be safe and nurturing have often become shelters targeted by trench missiles. These spaces, meant to offer comfort and security after destruction, have instead become sites of slaughter and fire.

Now the world watches the efforts of the oppressed to exist, to survive, to live.

Gaza's children, however, have enacted the truth of death. Amid hunger and displacement, under the roar of wandering missiles from a regime that kills children, they rise like phoenixes from the fire and look out at the world. Perhaps they will awaken a voice of conscience. Perhaps, at the end of the human lineage, a flicker of jealousy will stir. Perhaps someone will stand up and stop this cruelty.

Clinical Findings of Four Children Affected in the Gaza War

Silent Wounds

In the midst of debris, smoke, and the sound of explosions, a child sits and paints the soil with his fingers. This image may seem simple, but it carries silence at its core a silent scream from a collapsing psyche. Children in war zones, especially in Gaza, are exposed to a variety of psychological injuries, ranging from post-traumatic stress disorder (PTSD) to severe depression and behavioral disorders.

The East Mediterranean Health Journal published a report produced by a team of European therapists active in Gaza. This report revealed a bitter reality: Palestinian children in Gaza suffer not only from physical injuries but also from deep mental wounds wounds that are invisible yet remain for years. In the report, four clinical cases were investigated, each representing thousands of children. Children who have lost their mother, father, school, home, and sense of security. Children who become nightmares themselves afraid of light, speech, and sometimes even hope.

European therapists, using methods such as narrative therapy, play therapy, cognitive behavioral therapy (CBT), and music therapy, have tried to bring these children back to life. But what stands out in the report is not just the clinical symptoms it is the human depth of suffering. These are children who must cope with death instead of play. Children whose minds are collapsing. The authors of the report, all prominent European psychotherapists, highlighted a warning in their text: “If psychotherapy interventions are not seriously expanded, the next generation of Gaza’s children will be inflicted with enduring disorders.”

This warning is not only for therapeutic institutions but also for the global conscience for those who still believe that children should laugh, not live in fear.

The audience of this report is presented with four clinical cases of Palestinian children undergoing psychotherapy. These cases show how war, violence, and displacement can alter a child’s psychological structure. The children of Gaza are not only physical victims of war but also psychological victims. Psychotherapy must be an integral part of humanitarian aid otherwise, these children will enter adulthood with lasting psychological injuries.

Clinical Findings of Four Children

Case 1: A 5-year-old girl who lost her mother and two brothers in an airstrike. Symptoms: Complete silence, fear of nighttime and light, refusal to speak with the therapist. Treatment: Narrative therapy and limited painting. Progress: After two sessions, she began to talk about pre-war memories.

Case 2: A 5-year-old boy who was injured during an attack on his school. Symptoms: Explosive anger, nightmares, and self-harming behavior. Treatment: Cognitive Behavioral Therapy (CBT) and group meetings with children who had similar experiences. Progress: Reduced panic attacks and improved sleep.

Case 3: A 5-year-old girl who witnessed the death of her father. Symptoms: Social isolation, refusal to eat, and repeated statements like “Baba will come back.” Treatment: Play therapy and slow breathing techniques. Progress: Acceptance of reality and return to social interaction.

Case 4: A 5-year-old boy living in a shelter. Symptoms: Severe depression, suicidal thoughts, and distrust of adults. Treatment: Individual sessions with male psychotherapists, writing exercises, and music therapy. Progress: Reduced suicidal thoughts and return to school.

including children.

- Israeli officials responsible for war crimes must be brought before international courts of justice.
- Illegal settlements in the West Bank and Gaza must be dismantled, and the land returned to Palestinians.
- A durable solution, possibly involving the formation of two states, must be negotiated and accepted by both sides to establish a sovereign Palestinian state.
- A fair and representative Palestinian political structure must be developed in both the West Bank and Gaza, led by the Palestinian people themselves.

From a cultural and literary perspective, what kinds of artistic and literary works do Palestinian children need to rebuild morale and sustain hope? Should the focus be on classical and indigenous literature, or on modern genres like fantasy and science fiction? How do you view the role of illustrations, educational books, and other art forms?

I believe the best people to answer this are Palestinian youth and local artists. But I can suggest that fantasy and science fiction offer powerful ways to escape the harsh realities they face. Works by Tolkien and Terry Pratchett, or classical Arabic and Persian legends like *One Thousand and One Nights* or *Shahnameh*, can spark wonder and hope, essential for survival, dreaming, and progress. These children must see that the world is not made only of evil, as they've often experienced through illegal wars, apartheid policies, and extremist violence. Only when Palestinian children and adolescents nurture their minds and dreams can they begin to imagine a better future, and rebuild themselves.

After this stage, education becomes a key factor in development. And of course, modern infrastructure must be established to support literature, mathematics, artificial intelligence, and the arts, so Palestinian youth can claim their rightful place in the world.

Given the long-term psychological impact of crisis on children, what do you believe is most effective in providing emotional support and rehabilitation? Specifically, what role can art and literature play? Can creative tools like storytelling, play, music, and visual arts help express emotions, reduce trauma, and restore hope?

We know that young people, especially children, express emotions and trauma more easily through art.

Whether through painting, role-playing, or hiding behind imaginary characters in stories, art offers a safe outlet. This connects directly to why art, especially art that brings magic and joy, is so vital for youth.

Once the war ends, which I hope will be soon serious international efforts must be made to introduce artists from diverse disciplines and backgrounds. These artists should not only teach, but also welcome Palestinian ideas. Young people must be given the opportunity to express themselves through art. There are already many examples: amateur films, songs, clothing, pottery, and paintings created by youth who have endured immense trauma. Through these creative acts, Palestinian children can begin to heal and their stories can become lessons for others and for the future.

These are all hopeful responses. Unfortunately, I'm not confident the international community has the will to act. So far, the West has shown a scandalous failure to end the war, and many Muslim governments have done the same. They continue with business as usual, shedding crocodile tears. Only a few Muslim states have genuinely tried to stop this injustice. Iran is one of them, and you should be proud of that.

Fatima Anastasia Yazwa wrote Culture and Media:

The Real Weapon in the Gaza War

In days when the sky over Gaza is neither blue nor calm, and the sound of children's laughter blends with the roar of explosions, writing pain is all we can offer. Children who break instead of pencils, and bake their homes instead of entering offices. In this heavy global silence, sometimes a single word can scream and become a one-way refuge.

In these bitter days, the Narrators of Culture invited Fatima Anastasia Yazwa, a Russian psychologist, journalist, and site manager of www.mihwar.ru, to write a note on the suffering of Palestinian children and adolescents. A note not of slogans, but of empathy. What follows is her narrative, a narrative of pain, hope, and shared responsibility:

In my opinion, cultural figures, journalists, and influential voices can use their positions in the global community to alleviate the suffering of Palestinian children and adolescents. Art and media are the most powerful tools to draw the world's attention to Gaza. The production of films, documentaries, and books that tell real stories, or imagined ones rooted in resistance—can touch hearts and awaken those unaware of this crisis.

Writing a book also plays a vital role in this effort. For example, I am working on a novel that is not directly about Gaza, but through a romantic story between an Iranian boy and a Lebanese girl from Hezbollah, it reflects the concept of resistance in a human and global context. Additionally, by translating real Palestinian stories from the Electronic Intifada website, I try to amplify the voices of Gaza's suffering. These narratives are so powerful that they often bring tears to my eyes and provoke deep reflection on the weight of this pain and resistance.

Palestinian children and adolescents suffer from a lack of educational facilities, despite their eagerness to learn. The closure of schools and universities threatens their future. In my view, expanding digital education, such as textbooks and online lessons is essential in these circumstances. But before that, hunger must be addressed, because hunger not only impedes learning, it threatens life itself.

Special media resources must be produced to raise global awareness of the condition of Palestinian children. In today's world, media acts as a powerful weapon, and funding for Western media with its vast budgets is of great importance. The media war is a real war, capable of shaping public opinion.

Hunger in Gaza is one of the greatest challenges, undermining the foundation of every opportunity. It is essential to organize global university forums and influential lectures, but in the current situation, practical aid is also vital. When the Arab world remains silent, it becomes our duty to unite our efforts. The war in Palestine is not a battle between Arabs and Jews—it is a global war between freedom-seekers and an apartheid regime.

On another front, Israel's threat to southern Lebanon and Hezbollah is deeply concerning in the aftermath of Gaza. The Imam Hussein School stands as a symbol of cultural and spiritual resilience a struggle against oppression. The goal of targeting this school, and others like it, is the complete erasure of Shiite identity. Gaza may be a geographic territory, but Hezbollah has created a challenge to the system of domination that Israel finds dangerous. That is why they seek to eliminate the supporters of this idea.

Interview with Kaloyan Konstantinov Palestine:

A Test of Global Conscience

Among today's human crises, the plight of Palestinian children and adolescents stands as one of the most complex and profound ethical, legal, and cultural challenges. Over seven decades of conflict, occupation, and violence have not only dismantled Palestinian social and economic structures, but also shaken the psychological and cultural foundations of new generations. Children who should grow up in safe spaces for play, learning, and emotional development now face displacement, poverty, violence, and the denial of their most basic human rights. This is not merely a political issue, it is a civilizational catastrophe that transcends geography and demands answers to fundamental questions about justice, global responsibility, and the future of peace.

In this context, two levels of intervention are essential: first, practical and political efforts to end the cycle of violence and secure children's rights; second, cultural and psychological strategies to preserve hope and foster creative capacity among the younger generation. These dual concerns shape our conversation with Kaloyan Konstantinov, a researcher at the Balkan Institute of Sciences, Bulgarian Academy of Sciences. We explore both the concrete actions needed to reduce suffering and the role of literature, art, and education in rebuilding lives and nurturing imagination. The Palestinian crisis is not only a political dilemma, it is a test of human conscience and the moral capacity of our time.

In the current situation, where Palestinian children and adolescents suffer deeply from war, occupation, and violence, what practical and political strategies can help reduce their suffering and protect their fundamental rights? Please address both individual/civil society actions and international strategies.

This is a complex question with many layers, it could fill an entire book. But here are some key steps:

- The international community must impose strong political and economic sanctions on Israel to pressure the government to end the senseless killing of civilians,

Voice of Palestinian Children in an Interview with Rashad Hasanov

From Siren to Lullaby

Rashad Hasanov, a writer, translator, and literary figure from Azerbaijan who is deeply concerned with war-torn children, speaks of two languages to reduce the suffering of Palestinian children: the language of politics and the language of humanity.

With a thoughtful perspective on the psychological, educational, and cultural needs of children affected by war, he highlights the power of fantasy, storytelling, and literature as a bridge between today and tomorrow. Hasanov believes that if we can keep the flame of dreams alive in the heart of childhood, we can pull the future out of the rubble.

What kind of political and humanitarian interventions can help heal Palestinian children affected by war?

Palestinian children represent the greatest tragedy of our generation children who have never tasted the true essence of childhood. There are two languages to reduce their suffering: the language of politics and the language of humanity. Politically, international justice must be effective. Unfortunately, many resolutions from global organizations remain only on paper. If there is genuine will to protect children, practical mechanisms must be activated to stop the war.

Being a child knows no nationality, no religion, no borders. Being a child means being human. On a practical level, the most essential needs are food, medicine, clean water, and safe schools. But perhaps even more important is their need for love and hope. The deepest wound left by war is the wound to a child's soul. Psychotherapy programs, artistic activities, and even playgrounds must be provided to heal these wounds. Sometimes, a child's laughter is more powerful than a thousand weapons.

In the heart of devastation, how can education and literature keep hope alive for Palestinian children?

As a literary figure, I have always believed in the power of literature. For Palestinian children, education and culture are their greatest assets. War may destroy schools, but knowledge itself cannot be destroyed. They need simple and accessible resources: e-books, mobile libraries, and distance learning programs. But knowledge alone is not enough their souls must also be nourished.

Inspirational stories, poetry, music, and psychological re-

sources can help keep hope alive within them. War robs children of their greatest gift: the power of imagination. If a child loses the ability to dream, the future disappears. Any resource that can restore that dream whether a simple story or a colorful image is a bridge between a devastated present and a brighter tomorrow.

In a land where sirens blend with lullabies, "study resources" are not just books and classrooms; they are packages of knowledge, healing, and the revival of imagination.

I envision the following: rescue-oriented and accessible training model educational kits, offline virtual classes, radio-based schooling, and mobile libraries; compact digital formats and low-cost printed materials for various age groups.

In summary, if knowledge is the roadmap, storytelling is the fuel. Wherever we manage to keep the flame alive in the heart of childhood through a short story, a calming activity, or a simple science experiment we have, in truth, pulled the future from the debris.

How can the voices of Palestinian children be heard and inspire international empathy?

Sometimes, a picture speaks louder than a thousand pages. The most effective tools for conveying the reality of Palestinian children to the world are documentary films, video reports, and direct video conversations with the children themselves. But what often receives less attention are children's books and animations.

Stories and animations created for and by children, and shared with children in other countries, hold remarkable power. They allow one child to show the world to another, perhaps touching the conscience of humanity and inspiring action. Yet this is always accompanied by a sense of sorrow.

Literature, of course, plays a vital role. Stories, letters, and poems written in the voices of Palestinian children reach the hearts of the world more deeply than any political text. Collecting and publishing these narratives in multiple languages can have a profound impact because a child's voice speaks the truth.

Social media also offers a powerful platform. Short videos, animations, infographics, and digital campaigns can engage millions. The goal is to give human faces to the statistics—a baby's smile, a baby's tear...

Interview with Yashar Hodaie

Books in the Shadow of War: Children of Gaza and the Literature of Salvation

these days, as the children of Gaza face humanitarian, psychological, and educational crises, writer and critic Yashar Hodaie speaks of the need to revise our perspective on books for children. In this analytical conversation, he explores the intersection of fantasy and reality, the concept of bibliotherapy, and the role of literature in restoring identity and resilience among war-torn children. Read the full interview below:

When you think about the children of Gaza and the subject of books, what image comes to your mind?

Two images form in my mind. First, an image that seems fantastical—but in truth, it is not. Second, a more grounded and independent image. News, reports, photos, and videos transmitted to the world show that the situation is catastrophic and deeply critical.

Do books hold meaning for Gaza's children under such circumstances?

At first glance, speaking about books for Gaza may seem like a fantasy. According to the principle of "*Allahom fe Allahom*", the problem for children in Gaza is not merely the absence of books. They are consumed by survival, and in such conditions, books and other topics may seem irrelevant.

From a psychological or social perspective?

From another angle, we might refer to Abraham Maslow's hierarchy of needs, which prioritizes biological and safety needs before social and emotional ones. From this perspective, books and reading may not appear to be a priority for Gaza's children. But within all these arguments, there is a deeper emotional truth. That crisis is severe, yet literature can still be considered one of their essential needs.

What kinds of books can be useful for children in Gaza?

Educational books are among the most important. Gaza has endured prolonged conflict. In such conditions, books can serve as tools for caregivers to engage children and introduce various topics. This is where the concept of bibliotherapy becomes significant.

Can you explain more about bibliotherapy?

The foundation of bibliotherapy lies in a book's emotional resonance with its audience. Mourning is a common experience among children in war zones and Books that address grief and loss can help children process the stages of mourning and reduce long-term psychological harm.

Can books contribute to children's resilience?

Absolutely. Gaza's children face challenges far beyond their developmental capacity. Books on resilience can help. Chronic fear impairs cognitive growth. Literature can help

regulate and soften such conditions.

What kinds of books are suitable for children with physical or psychological trauma?

Books that address disability can help children adapt to their limitations. Additionally, books that reflect the child's own experiences and identity can be effective in healing trauma.

Should adults also receive education in this area?

Yes, educational resources for adults and parents are essential. They should become familiar with children's literature and its therapeutic potential. Adults must be equipped to select appropriate books for young readers.

What is the impact of cognition in this context?

The cognitive framework of a child raised in war is vastly different from that of a child raised in peace. Books are powerful tools for repairing and reshaping these damaged areas. Literature with socio-emotional themes is especially valuable—even in the context of war.

What about identity?

Children in Gaza may either develop or fragment. Books that address the three pillars of identity such as family, religion, and nationality, can help preserve and strengthen their sense of self.

Do you think global public opinion is aware of Gaza's situation?

Global public opinion has a relative awareness, but it remains far removed from the lived reality in Gaza's streets and alleys.

How can this gap be bridged?

Raising awareness about the depth and details of the crisis requires resources that serve as living witnesses. These can take the form of poetry, memoirs, investigative writing, biographies, and storytelling.

Is it effective to address children's rights directly?

Yes, the impact of childhood studies and children's rights is significant. International conventions declare that "every child's life is valuable," but the gap between principle and practice is vast. Upholding this principle—alongside documentary reports from Gaza, can strengthen the discourse around children's rights.

How can the narratives of Palestinian children and adolescents influence global understanding of Gaza?

When a cultural activist or civil institution works with Gaza's children, they engage in cultural work, but also awaken the conscience of society. Writing in opposition to war and in defense of peace is both a cultural and social act. These efforts fall within the inherent responsibilities of activists and can influence broader political dynamics.

education, the right to safety, the right to play, the right to expression, the right to healthcare. These rights are universal and should not be limited by borders.

In war conditions, many children do not know they are victims; they do not realize that what they endure is a violation of their rights. This lack of awareness is itself a form of violence.

Raising awareness among Palestinian children about their rights must be done through tools suited to their circumstances: picture books, audio stories, educational games, and group dialogues. These materials must speak the language of childhood, respect their lived experiences, and aim to empower. The goal is not to incite anger, but to strengthen self-worth, hope, and understanding.

In this journey, my colleagues, Palestinian educators and teachers, play a vital role. They are not only instructors, but healers of psychological wounds. They must be supported, provided with educational resources, and included in the design of awareness programs. Iranian teachers, too, can contribute by creating shared content, sending messages of empathy, and initiating cultural projects.

One effective method is to establish “long-distance friendship” programs between schools in Iran and

Palestine. Children can write letters to one another, send drawings, and share stories of their lives. This connection fosters empathy, strengthens a sense of global belonging, and breaks down walls of discrimination. These friendships can be initiated through Iranian teachers connecting with Palestinian teachers who have social media platforms.

In the realm of psychotherapy, Palestinian children must be helped to transform the feeling of victimhood into a sense of agency. They must know they can speak, write, draw, and express their pain through art. This expression is the first step toward healing. They must also be taught that they have the right to dream: the dream of peace, the dream of school, the dream of a future.

Ultimately, we as an educational community must understand that learning does not only happen in classrooms. Education means building a world in which no child is deprived of their rights. It means raising a generation that cares not only for itself, but for others.

Palestinian children, like Iranian children, have the right to laugh, to learn, and to grow. If the world denies them this right, we must be their voice in classrooms, in homes, in media, wherever we can. Because no lesson, no knowledge, no culture is more valuable than preserving the life, dignity, and dream of a child.

A Narrative of Empathy, Education, and Awareness

Childhood in the Shadow of War

Mina Raeisi, a preschool educator and child-focused educational activist, reflects in this essay on the urgent need to raise awareness among Iranian children about the suffering of Palestinian children and to expand support for Palestinian teachers.

I am a teacher of children. For years, I've faced eyes that still see the world simply, hearts that laugh without reason, and minds ready to learn, to build, to dream. Encountering these eyes, hearts, and minds always reminds me of children in distant lands who grow up not with pencils, but with fear. Children who cannot attend school, not out of laziness, but because of insecurity. Children who must learn not nursery rhymes, but how to survive.

To me, Palestinian children symbolize those whom the world has only denied: denied education, denied safety, denied peace. As an educator, I cannot remain indifferent to this reality. Because education is not merely the transmission of knowledge; it is the shaping of humanity, the nurturing of hope, the protection of dreams not yet formed.

In our classrooms in Iran, children grow up with stories of peace, friendship, and kindness. But do they know that their peers in Palestine live stories of war, separation, and fear? Do they know that childhood is not the same everywhere in the world? Our duty, as teachers, educators, and parents is to offer this awareness to our children, not to sadden them, but to cultivate empathy.

Empathy is the first step in raising responsible, conscious, and ethical human beings. When Iranian children understand that Palestinian children are deprived of school, play, safety, and peaceful sleep, they can begin to see the world with more open hearts. They can learn that pain knows no borders, and kindness is the shared language of all humanity. But empathy cannot be taught through words alone, it must be rooted in the lived experience of Iranian children.

For an Iranian child to empathize with a Palestinian child, they must first have the opportunity to grow. They must have books, kind teachers, and safe spaces to ask questions, to read, and to imagine. Empathy springs from education, and education requires resources.

In many parts of Iran, children still lack access to libraries, face shortages of age-appropriate books, or study in overcrowded, under-resourced classrooms. If we wish to raise a generation that becomes the voice of the world's oppressed, we must first hear their own voices. We must provide them with books, tell them stories, give them space for dialogue, and introduce them to global concepts like justice, peace, children's rights, and solidarity.

Providing educational resources for Iranian children is not only a domestic necessity, it is a global responsibility. Because an Iranian child, if well educated, can become an advocate for justice for Palestinian, Yemeni, Syrian, and all marginalized children around the world. This education must emerge from lived experience, from good books, from aware teachers, and from healthy learning environments.

Empathy gains meaning when the Iranian child can read, understand, and compare. When they can ask why a child in Palestine has no school, and learn to value their own. When they can write a letter, draw a picture, or create a story in which the Palestinian child is not alone. These are tools of education, and education requires investment.

Alongside empathy, our other duty is to raise awareness among Palestinian children themselves. They must know that being a child comes with rights: the right to

Interview with Maryam Islami

Literature: A Shelter for War-Torn Children

For decades, the issue of childhood in Palestine has been intertwined with humanitarian, psychological, and educational crises. Palestinian children continue to face these challenges, and global developments show little sign of improving the situation. In such circumstances, tailored educational strategies must be designed specifically for Palestinian children.

Maryam Islami, a poet and activist in the field of children and adolescents, and author of works such as *O Moon*, *Come Down* and *On Clouds*, speaks of the urgent need to focus on literature and education for these children. In this interview, she explores the role of NGOs, educational resources, children's narratives, and multimedia content in healing the mental and emotional wounds of war-torn children.

■ What political and practical measures can help reduce the suffering of Palestinian children and adolescents?

International pressure on the occupying regime through diplomacy and NGOs can help halt attacks on schools, hospitals, and residential areas. Creating safe educational and psychological spaces can also ease their pain and provide a sense of security.

■ What role can NGOs play in this regard?

Non-governmental organizations can provide international aid, temporary classrooms, safe play areas, and psychotherapy centers. Immediate needs such as food, medicine, clean water, and psychosocial services must be addressed. War-torn children need safety above all else. Even in times of conflict, access to education, whether virtual or through temporary schools, should be ensured so that children do not feel abandoned.

■ What solutions do you suggest for sustained support of children?

Local empowerment can be achieved by training community-based educators and psychologists. This approach reduces dependency on external forces and builds long-term resilience within affected communities.

■ What kind of educational resources do Palestinian children and adolescents need in the current situation?

They need materials that strengthen identity and inspire

hope, books and stories that offer brightness, self-esteem, and a vision of a better future. They also require age-appropriate resources tailored to war conditions, such as booklets on coping with fear, managing anger, and dealing with grief.

■ What kind of human rights education is necessary for children?

Introducing children to their rights, including the right to education, safety, and a dignified life, is essential. Flexible educational tools, such as compact digital textbooks that can be used independently, without the need for a classroom, are also vital for Palestinian children and adolescents.

■ Can cultural and artistic content help with healing?

Absolutely. Content such as poetry, music, painting, and creative games can be highly effective in restoring a child's emotional well-being and sense of self.

■ What types of content production do you recommend for audiences in other countries?

Documentary and narrative reports, such as war stories of like "A Burnt Homework" or "A Football Left in the Rubble", should be produced to foster global empathy. Additionally, books and research articles on the impact of war on the physical and mental health of Palestinian children must be published. Multimedia productions including podcasts, short documentaries, animations, and caricatures designed for teenagers in other countries are also essential.

■ What suggestions do you have for intercultural education in schools?

Intercultural educational kits should be developed for schools around the world, enabling teachers to explain the situation of Palestinian children in a language that is accessible and age-appropriate.

■ How can the voices of Palestinian children be heard globally?

By creating online platforms that enable children and adolescents to share their daily experiences and connect with international audiences, their voices can be amplified and their stories acknowledged.

The Occupied Home of Children

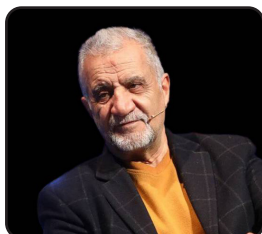
In a world where childhood marks the beginning of dreams, for Palestinian children, it marks the beginning of suffering. They have heard sirens instead of bedtime stories, seen ashes instead of cheerful colors, and stood not in playgrounds, but on battlefields. In such a world, children's literature is not merely a tool for entertainment; it becomes a shelter, a way to make sense of pain. Mustafa Rahmandoust and Mohammad Mirkiani, two leading voices in Iranian children's literature, have written in separate but aligned

reflections on Palestinian children. They speak of the need to narrate this pain, the power of storytelling to awaken global conscience, and the responsibility of children's authors to build bridges between suffering and empathy.

Children's literature can convey truth in a language the world understands. A short story can shake hearts and stir minds. Stories of destroyed homes, unfinished dreams, and small but enduring hopes can become the voices of children who cannot scream.

Writers for children, those who write for small hearts, can offer Palestinian children a world of their own. They can help children in other countries understand the suffering of their peers. They can recreate hope, even in the heart of devastation.

These reflections are a call to write, to translate, to illustrate, to animate, to bring children closer together across borders. Perhaps a simple story can achieve what politics cannot. Perhaps a story can build a home where none exists.

Mustafa Rahmandoust:

Stories Can Raise Awareness About Palestinian Children

To inform people around the world about the lives of Palestinian children and adolescents, we must write stories or seek out simple ones. Through storytelling, we can say what must be said: that this way of living is not the rightful fate of Palestinian children.

Zakaria Tamer, a renowned Syrian writer, once wrote a book titled *The Home*, which has been translated into more than seventy languages. In it, he writes: "*The*

chicken has a home, and it's called a nest. The pigeon has a home, and it's called a cubbyhole. But Palestine has no home." This simple line moves hearts and minds toward the reality of Palestinian children. I hope their suffering will awaken the world's conscience And I hope people everywhere will be given the chance to stand with them and offer meaningful support.

Mohammad Mirkiani:

Turning the Pain of Palestinian Children into a Global Message

Governments, artists, civil society groups, and cultural institutions all have a role to play in alleviating the suffering of Palestinian children and adolescents. The task of artists and writers is to reflect this pain through fiction, translation, animation, digital content, and more. Each sector of society must define its own responsibility in reducing the sorrow of these children.

Informing the world's children and adolescents about the situation in Palestine is crucial. They must understand,

reflect, and ensure such conditions are never repeated elsewhere. We must create a hopeful environment that strengthens the resilience of Palestinian children.

I believe the message of Palestinian children must become a global message.

Through waves of creative expression, we can draw attention to their plight, respond to their basic needs, food, medicine and eventually address their deeper needs, including dignity, education, and peace.

Interview with Neda Movahedipour

Try to Prevent the Suffering of Palestinian Children from Becoming Normalized

■ **The Holy Land of Palestine is going through difficult days. Although the land has been occupied by Hebrew-speaking forces for more than seven decades and its people have endured the harshest wars and violence, the past two years have surpassed all previous ones. This intensity has amplified the voices of Palestinian children, especially those in Gaza, amid the noise of the world. But the question remains: What is the sin of these children, and what can be done for them?**

We discussed this with Neda Movahedipour, a writer and member of the Management Council of the House of Child and Adolescent Librarians and Promotion of Reading, and one of the founders of “Dialogue on Reading.” She spoke about narrative, solidarity, and education as tools to reduce the suffering of children, and explained practical and political ways to support them, emphasizing the role of literature, art, and media in reflecting both the pain and hope of these people, who suffer under the consequences of Western political decisions. Read the full interview below:

■ **What can be done politically and practically to reduce the suffering of Palestinian children and adolescents?**

Politically, international pressure and the prevention of human rights violations are essential. Practically, humanitarian aid should include psychological support, education, and storytelling. The suffering of Palestinian children must be highlighted through international NGOs, and petitions, statements, and appeals to global authorities should be organized to prevent normalization of this pain.

■ **We know that the Israeli regime, especially in the Gaza region, has turned the area into a military garrison and blocks any voice from leaving. Can Palestinian children narrate their own suffering?**

If access to international platforms is provided, there must be media and global contexts that allow Palestinian children to speak for themselves. Creating campaigns through social networks can also help prevent marginalization and normalization of their suffering.

■ **What do you suggest in terms of public activities?**

We can think about creating educational networks and

psychological support systems for Palestinian children. For example, online training can be very effective in areas with internet access.

■ **So we must remain aware of the suffering of Palestinian children?**

Yes, because this suffering must not become a normalized issue. We should consider creating networks of solidarity for example, exchanging paintings or creative works by children from different parts of the world to show empathy and reflect the voices of Palestinian children. These activities also strengthen hope among children globally.

■ **Is there anything important about providing study resources for Palestinian children?**

More important than the resources themselves is how they are used. Resources can be categorized into several types: stories of hope, life skills and resilience in difficult conditions; materials about the history and identity of Palestine and the cultural values of its people; and resources that keep the spirit of future possibilities alive.

■ **What are the characteristics of these resources?**

They should be designed to strengthen narrative and self-expression among Palestinian children and adolescents. Through these resources whether artistic or digital—they should be able to express their lives and choices.

What resources do you recommend to inform people in other countries about the situation of Palestinian children?

I recently read Elizabeth Laird’s young adult novel *A Little Piece of Ground*. The story follows the lives of several Palestinian teenagers in Ramallah and portrays their daily struggles. Reading such novels is important for understanding the experiences of Palestinian youth.

How can the lives of Palestinian children and adolescents influence the world’s view of this land?

Writing storybooks about the lives of Palestinian children helps teenagers in other countries relate and empathize. Palestinian educators and facilitators play a key role in documenting and visualizing these lives through libraries and storytelling. These efforts prevent the suffering from being normalized and ensure it is recorded in history.

Children Under Fire:

A Documentary Account of Systematic Violence Against Palestinian Children

Since the establishment of the Israeli regime in 1948, Palestinian children have lived at the center of violence, violence that has not only destroyed homes and schools, but also targeted dreams, safety, and the right to live. This history is not a collection of isolated incidents, but a persistent pattern of child rights violations, repeatedly documented by international organizations and reputable global media.

During the early wars, including the massacre at Deir Yassin, children were killed alongside women and the elderly. In the following decades, especially during the First and Second Intifadas, Palestinian children were widely exposed to direct violence. The iconic image of Fares Odeh, a teenager standing before an Israeli tank, became a symbol of youthful resistance. But behind that image were thousands of other children, killed, imprisoned, or left to live with lifelong psychological wounds. In the past two decades, Israeli military attacks on Palestinian children have taken on new dimensions. Numerous reports from international organizations confirm that hundreds of children have been killed in airstrikes on Gaza. Schools, hospitals, clinics, and even refugee camps have been repeatedly targeted. In many cases, children were struck while sleeping, playing, or walking to school.

One of the most catastrophic examples was the Israeli airstrike on Abu Hussein School in Jabalia Camp, northern Gaza. Operated by the United Nations, the school sheltered hundreds of displaced children and families. The attack killed and wounded dozens of children. Images from the tragedy showed lifeless bodies among textbooks, schoolbags, and shattered benches. This assault was not only a blatant violation of international law, it was a symbol of utter disregard for the sanctity of childhood and the institution of education. In the West Bank and East Jerusalem, military arrests of children have become routine. Children aged 12 to 17 are taken from their homes at midnight, without legal warrants, and without the presence of parents or lawyers. Many are beaten, threatened, humiliated, and psychologically tortured in detention. Some are held in solitary confinement for weeks. According to human rights standards, these practices constitute torture and inhumane treatment.

Human rights reports reveal that a high percentage

of detained children were forced to sign confessions under pressure, without understanding their content. Many suffer from psychological disorders, depression, bedwetting, and chronic fear after release. These harms are not only individual, they are social. They shape a generation entering adulthood with deep wounds.

In recent years, attacks by extremist settlers have become a serious threat to Palestinian children. Reports include assaults on schools, stone-throwing at school buses, and even beatings of children in the streets. In many cases, Israeli forces have not only failed to prevent these attacks, they have supported the perpetrators.

In its annual reports, the United Nations has placed Israel on the blacklist of child rights violators in conflict zones.

Thousands of serious violations have been recorded in the occupied Palestinian territories, including killings, maimings, sexual violence, and attacks on schools and hospitals. Some reports estimate that hundreds of thousands of Palestinian children are deprived of education, healthcare, and security, living in conditions far below humanitarian standards.

In Gaza, the situation is the most dire. Children in refugee camps live without access to clean water, sufficient food, medicine, or education. Many suffer from malnutrition, chronic illness, and

psychological trauma. In recent months, reports of thousands of missing children have emerged, revealing the scale of the humanitarian catastrophe in the region.

Global media, especially in the West, often respond to these tragedies with silence or censorship. While images of the children killed at Abu Hussein School were widely circulated in Arab and independent media, many Western networks chose to ignore or justify the event as “collateral damage.” This media behavior is part of a broader strategy of narrative reversal, one that casts the victim as the accused.

Ultimately, we must confront a bitter truth: the Palestinian child is under fire from the moment of birth. A world that remains silent in the face of such violence is not only failing the Palestinian child, it is failing its own humanity. In the face of this reality, it is the duty of cultural, media, and educational institutions to keep the story of the Palestinian child alive, narratives that speak not only of pain, but also of hope, resistance, and dreams. Because even in the rubble, every child has the right to dream.

Seyyed Abolghasem Rahimian

From Muhammad al-Durrah to the Storm of al-Aqsa: Global Solidarity with Palestinian Children

Seyyed Abolghasem Rahimian, Executive Secretary of the 8th International Solidarity Summit with Palestinian Children and Adolescents—held in memory of martyr Muhammad al-Durrah, has written about the founding philosophy behind this congress.

The Zionist regime has long been defined as a garrison state, designed to produce insecurity and destabilize the regional environment in pursuit of the interests of its backers, through force and coercion. As Imam Khomeini once referred to it, this regime embodies “global arrogance” and “Zionism.” In recent literature, even the German Chancellor has remarked that “Israel performs the tasks that the West cannot carry out directly.”

Backed by the Western domination system, this regime operates with impunity, free from accountability or responsibility. It openly violates international laws and conventions, including the UN Charter, the Universal Declaration of Human Rights, humanitarian treaties, and the rights of women and children. In the past two years alone, over 70,000 civilians have been massacred, 73% of whom are women and children. Additionally, around 200,000 others have been injured, and vital infrastructure across the region has been systematically destroyed.

Given the Zionist regime’s media dominance and its ongoing efforts to invert reality, portraying the oppressor as the oppressed, it is imperative to use every opportunity to expose its true nature. The 9th of Mehr, marking the anniversary of the martyrdom of Muhammad al-Durrah in his father’s arms, and the 15th of Mehr, commemorating the launch of Operation al-Aqsa Storm, are pivotal moments in this effort. These are the days Imam Khomeini referred to as “*the days of God*”, echoing the Quranic call: “*And remember the days of Allah.*”

The 8th International Solidarity Summit with Palestinian Children and Adolescents, held in honor of these two occasions, pursues the following goals:

- Honoring and preserving the spirit of Palestinian resistance and the memory of oppression
- Highlighting the criminal nature of the Zionist regime, particularly its crimes against children and women
- Mobilizing global public opinion against the genocide of Palestinians

- Clarifying the threat this regime poses to regional and global security
- Increasing public pressure on the regime’s international supporters
- Establishing and activating support networks for Palestinian resistance
- Strengthening national and Islamic solidarity, especially in the aftermath of the 12-day imposed war and the steadfast defense by the Islamic Republic of Iran

Practical Measures of the Summit

Through the Union of Adolescents and Youth Against Occupation—whose permanent secretariat is based in Tehran, the summit implements a range of programs with participation from nine countries. These include:

- Creating a comprehensive communication network to coordinate activities
- Collecting and delivering aid through designated channels from Gaza
- Providing medical assistance to Palestinian children
- Documenting and registering the Zionist regime’s crimes against children in international forums

Recommendations for Global Visibility and Impact

To amplify the summit’s reach and effectiveness, the following actions are recommended:

- Involving prominent political, cultural, and military figures to lend support
- Ensuring widespread media coverage, especially through international and diaspora networks
- Leveraging the influence of key figures on social media
- Establishing communication networks among global justice activists
- Engaging artists in music, illustration, painting, and short films focused on children
- Exposing the colonial and unethical nature of Zionism
- Declaring solidarity with global movements opposing genocide in Gaza and warning of Zionism’s threat to world peace

Let us not forget: if the international community remains silent in the face of this threat, the world may be drawn into a widespread and devastating war.

Narrators of Culture

Telling Stories of Pain and Hope

The special issue of *Narrators of Culture*, published on the occasion of the 8th International Summit on Solidarity with Palestinian Children and Adolescents, held in memory of martyr Muhammad al-Durrah, is a collective effort to raise human narratives against the silence of global media. In a world where the image of a child shot behind his father is captured with brutal clarity, yet pushed to the margins of official coverage, we believe it is our duty to keep the story alive. At the request of the summit organizers, we proudly dedicate this issue to that mission.

This publication is the result of synergy among writers, poets, cultural activists, and media professionals who believe that culture can be the voice of the oppressed. In this special edition, we have sought to present a truthful portrait of the condition of Palestinian children through candid interviews, analytical essays, and human-centered narratives. These are children who are not only deprived of education, safety, and peace, but also of the right to dream.

At the Iranian Book and Literature House, we believe that children's literature is a powerful medium for psychological healing and identity formation. This issue includes conversations with poets, authors, and child-focused activists, each offering a unique perspective, from the need for educational and psychological resources to the importance of child-centered storytelling and multimedia content for global empathy.

Alongside these contributions, we have published reflections from the summit's secretary and several international cultural figures, all of whom emphasize the importance of national and global solidarity and the urgent need for cultural action in the face of genocide and occupation. We believe that culture holds a power beyond politics, and that literature can offer solace for deep wounds.

Narrators of Culture is not merely a magazine, it is an invitation to hear the voice of the child, to retell the truth, and to stand beside the vulnerable. We invite all readers of this issue to listen, to share, and to stand with Palestinian children. This solidarity is not only a duty; it is a historical and human responsibility.

Morteza Boreiri
Public Relations Manager, Iranian Book and Literature House
Editor of Narrators of Culture

Manager's Note Books

A Refuge for Children in the Age of Ruin

In a world where childhood has become a distant dream in many places, especially in the Palestinian territories, culture and literature can serve as a vital refuge. The 8th International Solidarity Summit with Palestinian Children and Adolescents, held in memory of martyr Muhammad al-Durrah, offers an opportunity to revisit this role TO redefine cultural responsibility in the face of human suffering.

The Iranian Book and Literature House, as a cultural institution, believes that books are not merely cultural commodities. Rather, they are tools for restoration, rebuilding hope and reviving the imaginative power of children scorched by the fires of war, displacement, and deprivation. In our classrooms, we not only advocate for political and humanitarian solidarity; we also believe in cultural solidarity, a solidarity born of joy, poetry, storytelling, imagery, and narrative.

Muhammad al-Durrah, a symbol of Palestinian child oppression, is not just a single image; He is the voice of thousands of children silenced by the world's indifference. The summit, centered on his memory and on Operation al-Aqsa Storm, seeks to amplify that voice globally. At the Iranian Book and Literature House, we believe that children's literature is a powerful medium for expressing truth, a truth that, at times, resonates more deeply than any political statement ever could.

In this spirit, the production and dissemination of educational resources, books, stories of resistance, and psychological content for war-torn children are among our core responsibilities. Supporting authors, illustrators, publishers, and cultural workers engaged in this field is also part of our commitment to Palestinian children.

The special publication Narrators of Culture has been created with this mission in mind. It is a platform for honest narratives, human dialogue, and memoirs rooted in real concerns. This magazine is not just a medium; it is an invitation: an invitation to empathy, to reflection, and to stand beside children whose voices have been lost in war.

We hope this initiative can play a modest role in reflecting the lives of Palestinian children and strengthening cultural solidarity. We invite all readers, writers, artists, and cultural activists to stand with Palestinian children through their pens, their images, and their thoughts. This solidarity is not only a human obligation; it is a cultural imperative.

Ebrahim Heidari
CEO of the Iranian Book and Literature House
Managing Editor of Narrators of Culture

هشتمین اجلاس بین المللی همبستگی با کودکان و نوجوانان فلسطینی

یادواره شهید محمد الدوره؛

کودکان شهید غزه و دفاع مقدس ۱۲ روزه

ketab.ir

روابط عمومی و امور بین الملل
خانه کتاب و ادبیات ایران